

Handläggare: Ariane Andersson
Telefon: 08-508 14 535

Årsredovisning 2008 Enskede-Årsta-Vantör

Sammanfattande analys

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning bedömer utifrån det gångna årets arbete att alla kommunfullmäktiges inriktningsmål har uppfyllts.

Ett av inriktningsmålen är att *stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva*. Bokslutet för år 2008 visar ett överskott med 15,1 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,8 procent. Förvaltningen för över 10,2 miljoner kronor till resultatfonden. Fonden uppgår då till 24 miljoner kronor. Överskott finns inom administration, förskola, äldreomsorg, fritidsverksamhet och arbetsmarknadsåtgärder. Underskott finns inom verksamhetsområdena vuxna inom individ- och familjeomsorg, funktionshinder, flykting och ekonomiskt bistånd.

Äldreomsorgen visar ett överskott på 16,3 miljoner kronor och har därigenom minskat sina nettokostnader jämfört med år 2007. Äldreomsorgen ger samtidigt insatser till fler brukare än under föregående år.

Förvaltningen har bidragit till stadens mål om att *Stockholm ska vara en attraktiv, trygg och växande stad för boende, företagande och besök* bland annat genom att bygga ut den egna verksamheten. Den förebyggande verksamheten inom äldreomsorgen har utökat samverkan med volontärer och har öppnat två nya dagverksamheter. Förvaltningen har också öppnat fler förskoleavdelningar samt startat två nya gruppboendestäder och en daglig verksamhet inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen har även vidtagit olika trygghetsskapande åtgärder dels i den fysiska miljön genom till exempel slyröjning, dels genom att utöka fältassistenternas arbete, samverka inom det brottsförebyggande rådet, etc.

Genom stadsdelsnämndens aktivitetsplan för konkurrensutsättning har antalet aktörer ökat i området. Tre avknoppningar inom hemtjänst och förskola har genomförts. Ett servicehus och ett vård- och omsorgsboende har upphandlats under året.

Det genomsnittliga antalet bidragshushåll per månad har minskat jämfört med år 2007. Samtidigt har kostnaderna för ekonomiskt bistånd inte sjunkit som planerat. Under hösten har förvaltningen sett en successiv ökning av antalet bidragshushåll. Förvaltningen bedömer därför att målet Jobb istället för bidrag endast delvis har uppfyllts.

Förvaltningens verksamheter har *utvecklat och förbättrat kvaliteten och valfriheten*. Andelen utbildade förskollärare har höjts med fem procent till 36 procent. Barnomsorgsgarantin har hållits under hela år 2008. Under senare delen av året har fritidsgårdarnas inre miljö rustats upp och fritidsverksamheten har erbjudit fler aktiviteter än vad som planerades i början av året. Inom individ- och familjeomsorgen har en genomgång av missbruksverksamheten skett med hjälp av externa konsulter.

Stadens brukarundersökningar för förskolorna visar på ett gott omdöme för förskolorna i området. Över 90 procent av föräldrarna är nöjda med förskolans verksamhet. Individ- och familjeomsorgen har vidareutvecklat arbetet med så kallade evidensbaserade utredningsmetoder. Stöd och service till personer med funktionsnedsättning har genomfört en brukarundersökning, som ska användas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Inom äldreomsorgens projekt "Kravmärkt Yrkesroll" (KYR) har 281 medarbetare erbjudits kompetensutveckling utifrån den validering som har gjorts av medarbetarnas kompetens.

Förvaltningen har i arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare genomfört en flytt till nya gemensamma lokaler vid Slakthusplan. Flytten har inneburit att de myndighetsutövande verksamheterna nu sitter tillsammans. Förvaltningen arbetar aktivt med att höja Nöjd medarbetarindex (NMI) som under år 2008 ligger på 56. Bland annat genomfördes inspirationsdagar för medarbetarna inom äldreomsorgen och inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Sjukfrånvaron har minskat något under året.

Nämndens arbete under året

Nämndens sammansättning

Nämnden har bestått av 13 ledamöter och 13 ersättare enligt följande.

Ledamöter	Ersättare
Henrik Ehrenberg (kd) ordförande t.o.m. april	Magnus Bock (m)
Andreas Stureson (kd) ordförande fr.o.m. maj	Gustav Johansson (m)
Magnus Dannqvist (s), vice ordförande	Boris Kalanovic (m)
Marie Ljungberg Schött (m)	Katarina Ringström (m) t.o.m. mars
Annika Davidsson (m)	Björn Holmberg (m) fr.o.m. september
Niklas Kristoffersson (m)	Joakim Gräns (m)
Eva Solberg (m)	Peter Backlund (fp)
Christian Jobrant (m)	Claes Karlsson (kd)
Lena Kling (fp)	Rana Khosravi (s) t.o.m. februari
Mervi Mäkinen Andersson (s)	Parvin Araghi (s) fr.o.m. maj
Lennart Pöppel (s)	Linnéa Björnstam (s) fr.o.m. september
Sonja Mogert (s)	Lars-Göran Carlsson (s)
Rosa Lundmark (v)	Arne Ahlström (s)
Jonas Eklund (mp)	Marie Antman (v)
	Åsa Öckerman (mp)

Nämndens sammanträden

Stadsdelsnämnden har sammanträtt tolv gånger under året. Alla sammanträden har varit öppna för allmänheten. Fram till och med juni har de hållits i Årsta Folkets Hus eller förvaltningens lokaler på Rangstagatan och därefter i det nya förvaltningskontoret på Slakthusplan 4.

Nämndens sammanträden har inletts med en öppen frågestund. Medborgarna har bjudits in till information om aktuella ämnen som verksamhetsplan och budget, verksamhetsberättelse och bokslut, kravmärkt yrkesroll inom äldreomsorgen, valfrihet inom äldreomsorgen, drogvaneundersökning bland ungdomar i Stockholm, utredning om Snösättraområdet och aktuella planprojekt. Medborgarna har haft möjlighet att diskutera de ärenden som har behandlats av nämnden eller andra angelägna frågor. Antalet besökare har varierat från ett fåtal till som mest 25 personer.

Viktiga ärenden

Förutom verksamhetsplan, tertialrapporter och verksamhetsberättelse, medborgarförslag och remissvar, har nämnden beslutat om föreningsbidrag, avknoppning av hemtjänsten i Hagsätra och Rågsved samt upphandling av parkleken Rågdalen, Svedmyrabadet och parkskötsel i Vantör och en central upphandling av Högdalens vård- och omsorgsboende. Flera ärenden har handlat om att skapa nya förskolor och förskoleavdelningar. Nämnden har också fattat beslut om nya sammanträdesformer som innebär att ett öppet förmöte kommer att

hållas en vecka före nämndens sammanträde.

Social delegation

Sociala delegationen, som har bestått av fem ledamöter och fyra ersättare ur nämnden, har beslutat om ärenden som rör myndighetsutövning mot enskild person. Delegationen har hållit 24 sammanträden.

Stadsdelsnämndens pensionärsråd och handikappråd

Pensionärsrådet har sammanträtt vid elva tillfällen under året och handikapprådet vid tio tillfällen för att behandla frågor som rör respektive råds intresseområde.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s INRIKTNINGSMÅL I:

I. Stockholm ska vara en attraktiv, trygg och växande stad för boende, företagande och besök

I början av år 2008 beslutade stadsdelsnämnden om en utvecklingsstrategi för Enskede-Årsta-Vantör, som anger inriktningen för förvaltningens arbete för att utveckla området. Strategin anger bland annat hur förvaltningen ska hämta in synpunkter genom stadsdelsnämndens pensionärsråd och handikappråd samt företagarråd. Under året har förvaltningen bland annat haft nytta av de synpunkter som handikapprådet har lämnat för att säkerställa en god tillgänglighet vid förvaltningens nya lokaler på Slakthusplan 4.

Antalet aktörer i området och omfattningen av förvaltningens verksamhet har förändrats under året. Tre avknoppningar inom hemtjänst och förskola har genomförts och ett servicehus och ett vård- och omsorgsboende har upphandlats. Förvaltningens verksamhet har samtidigt utökats med nio förskoleavdelningar, två gruppboendestäder samt en daglig verksamhet stöd och service till personer med funktionsnedsättning och två öppna mötesplatser för äldre.

Förvaltningen har i samverkan med föreningar, bibliotek, med flera kunnat bidra till att invånarna i området har erbjudits ett rikt kultur- och idrottsliv. Fritidsverksamheten och individ- och familjeomsorgen har, genom olika trygghetsskapande åtgärder såsom föräldrasamtal och stöd till nattvandrare, bidragit till att göra stadsdelsområdet tryggt. Förvaltningen har också bidragit till att göra området rent bland annat genom att utöka städningen sommartid.

Under året har förvaltningen tagit fram en miljöplan som stadsdelsnämnden har fattat beslut om. Förvaltningens miljöarbete har bland annat inriktats på att öka andelen miljöbilar och se till att dessa tankas med förnyelsebart drivmedel.

Det genomsnittliga antalet bidragshushåll per månad har minskat jämfört med de två föregående åren. Alla årsmål i verksamhetsplanen för år 2008 har dock inte uppnåtts inom målet ”Jobb istället för bidrag”. Bland annat har förvaltningens kostnader för ekonomiskt bistånd inte minskat som planerat. Förvaltningen bedömer därför att målet endast delvis har uppfyllts.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

I.1 Stockholm stad ska bli norra Europas mest företagsvänliga stad

● Uppfylls helt

Under året har förvaltningen arbetat med att genomföra aktivitetsplanen för konkurrensutsättning och lämnat stöd till verksamheter som har avknoppats.

Alla upphandlingar som planerades i stadsdelsnämndens aktivitetsplan har genomförts. Förvaltningen har genomfört sex upphandlingar. Förvaltningen har bland annat upphandlat ett servicehus och ett vård- och omsorgsboende har ingått i stadens gemensamma upphandling. Förvaltningen har inte lämnat några egenregianbud under året.

Förvaltningen har tagit emot två stycken så kallade utmaningar, då företag har lämnat in önskemål om att verksamheter ska upphandlas. Den ena har gällt ett fritidsområde, den andra ett vård- och omsorgsboende. Utmaningarna ledde till att upphandlingarna tidigarelades jämfört med tidsplanen i aktivitetsplanen och de kommer att genomföras under år 2009.

Tre avknoppningar, två inom hemtjänst och en inom förskola, har genomförts under året. Stadsdelsnämnden har också tagit beslut om upphandling av Svedmyrabadet där delar av badets personal ingår i det företag som vann upphandlingen. Denna avknoppning kommer att genomföras nästa år. Avknoppare har lagt anbud i och vunnit två upphandlingar under året (Svedmyrabadet och hemtjänsten i Rågsved-Hagsätra). Vid de tre avknoppningar som har genomförts i år har cirka 60 procent av medarbetarna valt att gå över till den nya verksamheten, vilket är något färre än vad förvaltningen beräknade i början av året.

En annan del i förvaltningens arbete med att bidra till att Stockholm är norra Europas mest företagsvänliga stad är företagarrådet, där representanter för företagorganisationer i stadsdelsområdet ingår. Under året har fyra möten med rådet hållits. Förvaltningen har bjudit in Stockholm Business Region, Stockholms Handelskammare och Företagarna för att berätta om sina verksamheter och presentera sig för företagarna. Förvaltningen har även bistått företagarna med hjälp och kontakter med andra förvaltningar inom Stockholms stad, bland annat trafikkontoret.

Förvaltningen har även tillsammans med Micasa, kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen, Svenska Bostäder och Arena för tillväxt samt med lokala företagare startat en arbetsgrupp för att se över hur Sandsborgs centrum kan utvecklas. Arbetet har bland annat omfattat att se över möjligheterna till fler parkeringsplatser, bättre belysning och en mer välkomnande utemiljö i centrumområdet. Arbetsgruppen har träffats fyra gånger under år 2008 och arbetet fortsätter under år 2009.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	24,97 %	24 %	öka	Årsredovisning 2008
 Antal anställda till avknoppade verksamheter	61 st	70 st	öka	Årsredovisning 2008

Kommentar: Förvaltningen bedömde vid årets början att något fler skulle välja att följa med vid kommande avknoppningar än vad som sedan blev resultatet.

NÄMNDMÅL:

Förvaltningen ska aktivt stödja medarbetare som vill knoppa av verksamhet

 Uppfylls helt

Förvaltningen har informerat alla medarbetare om möjligheterna att knoppa av verksamhet genom information på intranätet och i nyhetsblad samt vid möten. Förvaltningen har lämnat stöd till de tre verksamheter som har knoppat av genom att bland annat bistå med underlag till kostnadsberäkningar.

NÄMNDMÅL:

All utförarverksamhet, exkl. socialpsykiatri och korttidshem för barn och vuxna inom omsorgen för funktionsnedsatta, ska konkurrensutsättas

 Uppfylls helt

Förvaltningen har följt aktivitetsplanen för konkurrensutsättning. Under året har följande upphandlingar genomförts och påbörjats.

Genomförda upphandlingar

- Medicinsk fotvård (direktupphandling)
- Parkskötsel Vantör
- Enskede nya servicehus
- Högdalens äldreboende (central upphandling)
- Rågdalens parklek
- Svedmyrabadet

Pågående

- Vantörs gruppboende, nämnden fattade beslut vid sammanträdet i januari 2009
- Fritidsområde 1 och 2, nämnden kommer att ta beslut vid sammanträdet i januari 2009

- Gemensam upphandling av städtjänster, nämnden beslutade om förfrågningsunderlaget i december 2008
- Enskededalens servicehus och Skogsgläntans demensgruppboende, nämnden beslutade om förfrågningsunderlaget i december 2008
- Stureby vård- och omsorgsboende samt Tussmötetgården, nämnden beslutade om förfrågningsunderlaget i november 2008 (central upphandling)

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Genomföra de upphandlingar som anges i förvaltningens aktivitetsplan	2008-01-01	2008-12-31	
☐ Förvaltningen deltar i gemensamma upphandlingar för tex. vård- och omsorgsboende	2008-01-01	2009-12-31	

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

1.2 Jobb istället för bidrag

◆ Uppfylls delvis

Förvaltningen bedömer att målet "Jobb istället för bidrag" delvis har uppfyllts. Antalet personer som är långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd och antalet barn som lever i familjer som är beroende av ekonomiskt bistånd har minskat och årsmålen för dessa indikatorer är uppfyllda. Även antalet bidragshushåll i genomsnitt per månad har minskat. År 2007 var det i genomsnitt 1 556 bidragshushåll per månad och år 2008 var det 1 449. Samtidigt uppfylls inte årsmålen för flera av indikatorerna (se tabell nedan). Under hösten, då konjunkturen förändrades, har antalet bidragshushåll ökat igen.

Förvaltningen har deltagit i socialtjänstförvaltningens referensgrupp för att ta fram rutiner för felaktiga utbetalningar (det så kallade FUT-projektet: Felaktiga utbetalningar) och kommer att implementera rutinerna under år 2009. Förvaltningen har också utvecklat både arbetssätt och samverkan med andra instanser när det gäller personer som får ekonomiskt bistånd under längre tid. Många av dessa personer är sjukskrivna under kortare eller längre perioder. En konsultläkare har stöttat handläggarna i bedömningar av oklara sjukintyg. En studie av sjukintyg genomfördes också för att få en bild av intygens innehåll utifrån de långtidssjukskrivnas möjligheter till rehabilitering. Resultatet presenterades på samverkansmöten med psykiatrin. Samverkan har fortsatt bland annat genom att man kommer att pröva ett nytt intygsformulär, där rehabiliteringsmöjligheter bättre ska framgå. Under hösten genomfördes även en intern granskning av handläggningen av försörjningsstödet för att följa upp tillämpningen av stadens riktlinjer. Resultatet ska presenteras och diskuteras inom verksamheten i början av året.

Förvaltningen har samverkat med Jobbtorg genom enskilda möten, gruppmöten och studiebesök för att utbyta information och erfarenheter. Fram till och med november månad har 928 arbetslösa personer skrivits in på Jobbtorg.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel flyktingar som är självförsörjande efter ■ introduktion exkl. flyktingar som flyttat till annan kommun	35 %	50 %	50 %	Årsredovisning 2008

Kommentar: Andelen flyktingar som är självförsörjande efter introduktion har minskat sedan år 2007. Förvaltningen har under året arbetat med att hitta effektiva samverkansformer med Jobbtorg.

Antal vuxna bidragstagare ♦ i staden med ekonomiskt bistånd	1 744 st	1 650 st	1 1 700 st	Årsredovisning 2008
--	----------	----------	------------	---------------------

Kommentar: Antalet vuxna bidragstagare med ekonomiskt bistånd minskade med drygt 100 personer under den andra tertialen. Sedan september har antalet vuxna bidragstagare ökat igen. Förvaltningen beskriver arbetet för att minska antalet bidragstagare under kommunfullmäktiges mål.

Stadens kostnader för ♦ ekonomiskt bistånd	132 160 tkr	115 900 tkr	minska	Årsredovisning 2008
---	-------------	-------------	--------	---------------------

Kommentar: Fler hushåll än vad som hade förväntats har sökt och beviljats bidrag. Medelbidraget har ökat, bland annat på grund av att fler SL-kort har beviljats. Sedan september har kostnaderna för försörjningsstöd ökat varje månad. (Vid jämförelsen med nettobudgeten i årsmålet ska hänsyn dock också tas till intäkter på cirka 3,9 miljoner kronor som inte är inräknade i periodens utfall.) Förvaltningen beskriver arbetet för att minska antalet bidragstagare under kommunfullmäktiges mål.

Andelen flyktingar som ● har gällande individuella introduktionsplaner	100 %	100 %	100 %	Årsredovisning 2008
---	-------	-------	-------	---------------------

Antal personer som har ● ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd	1 128 st	1 155 st	minska	Årsredovisning 2008
---	----------	----------	--------	---------------------

Antal barn som lever i ● familjer som är beroende av ekonomiskt bistånd	1 157 st	1 250 st	minska	Årsredovisning 2008
--	----------	----------	--------	---------------------

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
KF:s aktiviteter				
☒ Genomföra projektet Jobbtorg		2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Förvaltningen har under året hänvisat alla arbetslösa personer till Jobbtorg Farsta. Förutom kontakt i enskilda ärenden har möten skett på biträdande enhetschefs-, enhetschefs- och avdelningschefs-nivå för att utveckla samarbetsformerna.				
☒ Alla flyktingar ska ha aktivitetsplan inom fem dagar		2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Alla flyktingar hänvisas till Jobbtorg. Även om det fortfarande kan ta tid för flyktingar att få en första introduktionstid, så får alla därefter en arbetsplan inom fem dagar.				
☒ Samtliga personer med ekonomiskt bistånd på grund av arbetsbrist hänvisas till något av stadens jobbtorg för snabb insats och jobbgaranti		2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Alla arbetslösa personer som har ansökt om ekonomiskt bistånd har hänvisats till Jobbtorg.				
☒ Utarbeta rutiner för att stävja felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd		2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Förvaltningen har deltagit i socialtjänstförvaltningens referensgrupp som tar fram rutiner kring felaktiga utbetalningar.				
☒ Jobbtorgen ska utarbeta lokala samverkansöverenskommelser med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan m.fl.		2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Förvaltningen har under året hänvisat alla arbetslösa personer till Jobbtorg Farsta. Förutom kontakt i enskilda ärenden har möten skett på biträdande enhetschefs-, enhetschefs- och avdelningschefs-nivå för att utveckla samarbetsformerna.				
☒ Vuxna arbetsföra flyktingar hänvisas till de stadsgemensamma jobbtorgen där de ska ha insats, aktivitetsplan, praktik eller arbete inom fem dagar (Vision 2030)		2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Alla flyktingar har hänvisats till Jobbtorg där de har fått en arbetsplan inom fem dagar.				
☒ Stadsdelsnämnderna ansvarar för att nyanlända flyktingar har en gällande individuell introduktionsplan		2008-01-01	2008-12-31	

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
<p>Kommentar: Individuella introduktionsplaner upprättas tillsammans med alla flyktingar. Planerna uppdateras löpande och ska leda till självförsörjning. Jobbtorgs arbetsplan ingår i introduktionsplanen.</p>			
<p>Stadsdelsnämnderna ska minska behovet av ☐ och förkorta tiden för bidrag genom individuella lösningar och tidiga insatser</p>	2008-01-01	2010-12-31	
<p>Kommentar: Förvaltningen har utvecklat arbetssätt och samverkan med andra instanser. En konsultläkare har stöttat handläggarna i bedömningen av oklara sjukintyg samt medverkat i en studie av intygen.</p>			
<p>Jobbtorgen ska ge personer med ekonomiskt ☒ bistånd arbetsförberedande aktivitetsplan/insats/arbete inom fem dagar</p>	2008-01-01	2008-12-31	
<p>Kommentar: Under andra halvåret har personer som är aktuella på Jobbtorg haft en arbetsplan inom fem dagar.</p>			
<p>Jobbtorgen ska ge vuxna arbetsföra flyktingar ☒ arbetsförberedande aktivitetsplan/insats/arbete inom fem dagar</p>	2008-01-01	2008-12-31	
<p>Kommentar: Alla flyktingar hänvisas till Jobbtorg där de har fått en arbetsplan inom fem dagar efter första introduktionsbesöket.</p>			

NÄMNDMÅL:
Jobb istället för bidrag

Uppfylls delvis

Förvaltningens bedömning är att nämndmålet "Jobb istället för bidrag" delvis har uppfyllts. Förvaltningen lämnar en beskrivning av årets utveckling under målet för verksamhetsområdet.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:
1.3 En hållbar livsmiljö ska värnas och utvecklas

Uppfylls helt

Under år 2008 har en miljöplan tagits fram, som anger hur förvaltningen ska arbeta för att ta större miljöhänsyn och hur detta arbete ska följas upp. Stadsdelsnämnden beslutade om miljöplanen i samband med verksamhetsplanen (december år 2008).

Under året har förvaltningen sett över antalet miljöbilar. Andelen miljöbilar var vid årets slut cirka 78 procent. Alla nya leasingavtal har tecknats med miljöbilar, i första hand fordon som drivs med etanol. Förvaltningen har,

tillsammans med miljöförvaltningen, tagit fram en utbytesplan för resterande fordon. Förvaltningen beräknar att alla bilar ska kunna vara miljöbilar senast vid utgången av år 2009.

Andelen förnyelsebart drivmedel i förvaltningens etanol- och fordonsgasbilar är 78 procent för perioden januari till och med november. I uppföljningen i det integrerade systemet för ledning och styrning (ILS) är andelen betydligt lägre (8 procent). Uppföljningen baseras på redovisningen i Agresso och den låga siffran förklaras av att konteringen inte görs på rätt sätt.

För att säkerställa att förvaltningens etanol- och fordonsgasbilar tankas med förnyelsebart drivmedel har förvaltningen i sin bilrutin förtydligat kravet på att sådant drivmedel endast får tankas i dessa bilar. Miljöplanen omfattar också förvaltningens systematiska arbete för effektiva resor och transporter. I planen finns en policy för effektiva resor och resor med kollektivtrafik, som ska följas av alla verksamheter inom förvaltningen. Under hösten har förvaltningen också organiserat en bilpool vid förvaltningskontoret. Syftet med bilpoolen är att kontorets bilar ska användas mer effektivt och att få bättre kontroll på tankning, skötsel, körjournaler, etc.

Förvaltningens elförbrukning har minskat under året och uppgår till cirka 13 miljoner kilowattimmar. Förvaltningen har också sänkt sina elkostnader enligt eltariffoptimeringen, vilket har inneburit en minskning med cirka 700 000 kilowattimmar. Förvaltningen har installerat 135 nya energieffektiva torkskåp vid förvaltningens förskolor. Under året har dessutom Högdalens vård- och omsorgsboende gått över till enskild regi, vilket har medfört att förvaltningens elförbrukning totalt sett har minskat.

Flera av förvaltningens enheter uppger att de under året har arbetat för att öka andelen ekologiska livsmedel och att de i möjligaste mån köper ekologiska livsmedel. Andelen ekologiska livsmedel har också ökat under året.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel miljöbilar i stadens fordonspark inkl. leasade fordon exkl. utrycknings- och specialfordon	77,78 %	70 %	öka	Årsredovisning 2008

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel upphandlingar av datorer och övrig elektronikutrustning, kontorsmöbler, textilier, <ul style="list-style-type: none"> ● däck, städkemikalier och städtjänster där krav ställts på att prioriterade miljöskadliga ämnen inte ingår 	100 %	100 %	öka	Årsredovisning 2008
Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden i <ul style="list-style-type: none"> ● kronor av totala värdet av inköpta livsmedel 	8 %	8 %	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Förvaltningsledningen uppmanade enheterna att under oktober månad vara särskilt noga med att särredovisa inköp av ekologiska livsmedel, eftersom detta inte skett i tillräcklig omfattning tidigare. Andelen ekologiska livsmedel uppgick till 8 procent i oktober. För hela året är genomsnittet 7 procent.				
Andel förnyelsebart drivmedel i stadens egna <ul style="list-style-type: none"> ■ och leasade etanol- och fordonsgasfordon 	8 %	80 %	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Enligt den mätmetod som anges i ILS, som bygger på konteringen i Agresso, är andelen endast 8 procent. Det låga värdet förklaras troligen av felkonteringar. Utifrån den uppföljning som miljöförvaltningen samlar in är andelen 78 procent, vilket i princip motsvarar årsmålet.				
Andel av verksamheter som har ett systematiskt <ul style="list-style-type: none"> ● arbete för effektiva resor och transporter (alla nämnder) 	100	100 %	100 %	Årsredovisning 2008
Elförbrukning (alla <ul style="list-style-type: none"> ● nämnder) 	13 300 733 kWh	14 000 000 kWh	minska	Årsredovisning 2008

Andel av stadens verksamheter som	100 %	100 %	100 %	Årsredovisning 2008
<ul style="list-style-type: none"> ● sorterar ut förpackningar, papper och matavfall (alla nämnder) 				

Kommentar: Alla förvaltningens verksamheter sorterar papper. Andelen verksamheter som sorterar förpackningar har ökat något sedan rapporteringen i tertialrapport 2 och är nu 81 procent. Andelen som sorterar matavfall är 17 procent.

NÄMNDMÅL:

Förvaltningens verksamheter ska bidra till en hållbar livsmiljö

- Uppfylls helt

Förvaltningen redovisar sitt miljöarbete under kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet. Där framgår bland annat att 17 procent av enheterna sorterar matavfall. Förskolorna, som är en stor del av förvaltningens verksamhet som hanterar mat, har varit prioriterade i arbetet med att förbättra förutsättningarna för att sortera avfall. Alla förskolor sorterar papper och förpackningar. Detta genomförs i samarbete med avdelningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning, vars dagliga verksamhet hämtar papper och förpackningar på förskolorna. Tidigare har den här möjligheten endast funnits i Enskede-Årsta, men under året har samarbetet utvecklats till att även gälla förskolor i Vantör. Under året har förvaltningen börjat se över möjligheterna för förskolorna att även sortera matavfall till kompostering.

Förskolorna har också kunnat delta i en miljöutbildning under året. En pedagog per förskola erbjöds en endags utbildning genom "Håll Sverige rent". Cirka 50 personer deltog. Utbildningen innehöll metoder för arbetet i förskolan med att främja återvinning, motverka nedskräpning och bidra till en hållbar utveckling.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
<ul style="list-style-type: none"> ● Berörda enheter ska verka för att andelen ekologiska livsmedel ska öka. 	2008-01-01	2009-12-31	
<ul style="list-style-type: none"> ☑ Undersöka möjligheten att förbättra verksamheternas förutsättningar att källsortera sitt avfall. 	2008-01-01	2008-12-31	
<ul style="list-style-type: none"> ● Vid inköp och egna upphandlingar ska guiden för miljöanpassad upphandling användas där så är möjligt. 	2008-01-01	2009-12-31	

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:**I.6 Stockholmarna ska uppleva ett rikt, varierat och tillgängligt kultur- och idrottsliv**

● Uppfylls helt

Förvaltningen har bidragit till målet "Stockholmarna ska uppleva ett rikt, varierat och tillgängligt kultur- och idrottsliv" genom att dels ge stöd till områdets föreningar, dels anordna och erbjuda alla barn och ungdomar kulturupplevelser i sin närmiljö. Förvaltningen har gett föreningsbidrag med 500 000 kronor till 13 föreningar som vänder sig till barn och ungdom. Förvaltningen har också lämnat föreningsbidrag till föreningar som vänder sig till äldre, personer med funktionsnedsättning och personer med missbruksproblem.

Parklekar och fritidsgårdar har anordnat fester, kulturarrangemang och temadagar där alla barn och ungdomar har varit välkomna. Under senare delen av året har fritidsgårdarnas inre miljö rustats upp och fritidsverksamheten har erbjudit fler aktiviteter än vad som planerades i början av året. Barn och ungdomar har här fått möjlighet att pröva på och utöva olika former av idrott som exempelvis pingis, bandy, fotboll, ridning och dans. Flickor har uppmärksammats med riktade aktiviteter, bland annat tjejmässa, ridning och danskurser. Många ungdomar har inspirerats av möjligheten att syssla med musik i musikstudio, som finns på tre fritidsgårdar. Fritidsgårdarna har arrangerat teatersport i samarbete med skådespelare från Teater De Vill samt teater-, musik- och dansföreställningar. Fritidsgårdar och parklekar har samarbetat kring turneringar av olika slag. Under skolloven har särskilda friluftaktiviteter arrangerats, som exempelvis skidresor, lägervistelser och badbussar.

Aktivitetserna i parklekarna har främst varit förlagda utomhus med pedagogiska lekar och djurskötsel. Parklekarna har erbjudit alla i Enskede-Årsta-Vantör att delta i traditionella fester, som exempelvis nationaldagsfirande, midsommarfirande och julmarknad. Under den varma perioden har barn och ungdomar erbjudits ett regelbundet utbud av musik- och teaterföreställningar.

Inom förskolorna har barnen fått se olika föreställningar (vilket förvaltningen beskriver under nämndmålet nedan). Även äldreomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning har erbjudit brukarna olika kulturupplevelser.

Förvaltningen har samverkat med kulturförvaltningen, biblioteken och föreningar. Alla barn och ungdomar i Enskede-Årsta-Vantör har erbjudits att ta del av bibliotekens kulturutbud i form av målarverkstad, sagostunder, författarbesök och teater, som delvis har bekostats av förvaltningens kulturbidrag.

Förvaltningen har också ingått i idrottsförvaltningens projekt ”Fritid för alla”, som startade under hösten år 2008. Syftet är att informera om vilka fritidsaktiviteter som är anpassade för personer med olika funktionsnedsättningar.

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Stadsdelsnämnderna ska tillgängliggöra kulturaktiviteter för barn i förskoleåldern	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Alla barn inom förskolan har fått ta del av minst en kulturupplevelse som har anordnats centralt inom förvaltningen.

**NÄMNDMÅL:
Förskolebarn ska erbjudas kulturupplevelser**

● Uppfylls helt

Alla barn inom förskolan har under året fått ta del av minst en kulturupplevelse, som har anordnats centralt inom förvaltningen. Förskolorna har också köpt in egna kulturupplevelser för barnen. Dessutom har alla barn i stadsdelsområdet bjudits in till föreställningar som har ordnats på bibliotek, parklekar och Folkets Hus.

Nämndens indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	Period
● Andel förskoleavdelningar som upplevt en professionell kulturupplevelse under året	100 %	100	Årsredovisning 2008

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
● Föreningsbidrag avsätts för bidrag till föreningar	2008-01-01	2009-12-31	
● Förvaltningen ska i samverkan med föreningslivet erbjuda barn och ungdomar kultur, lek och idrott	2008-01-01	2009-12-31	

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

1.7 Stockholm ska upplevas som en ren, vacker och trygg stad

● Uppfylls helt

Förvaltningen har under året på olika sätt bidragit till målet om att staden ska upplevas som ren, vacker och trygg. Det trygghetsskapande arbetet har bland annat skett inom ramen för det brottsförebyggande rådet (BRÅ), där

förvaltningen samverkat med bland annat polis och skola.

Trygghetsmätningen, som Stockholms stad genomförde under året ,presenterades i december. Mätningen visar att majoriteten av vuxna invånare i Enskede-Årsta-Vantör inte oroar sig för att utsättas för något brott. Samtidigt pekar undersökningen på de stadsdelar i Enskede-Årsta-Vantör där man är mer orolig för att utsättas för brott. I början av året genomförde förvaltningen en trygghetsvandring i Koleraparken, i samarbete med Fryshuset och polisen. Vandringen resulterade i att förvaltningen røjde buskage för att öka tryggheten. Förvaltningen har också genomfört omfattande slyrøjningar för att öka tryggheten i framförallt Årsta. Förvaltningen kommer utifrån trygghetsmätningen ta ställning till var och hur trygghetsvandringarna ska genomföras.

Individ- och familjeomsorgen har arbetat med att vidareutveckla metoderna kring kvinnofrid. Det har bland annat resulterat i att man har utvecklat handläggningsrutiner. Förvaltningen kommer i början av år 2009 även att starta en specialiserad arbetsgrupp för våldsutsatta kvinnor och deras barn.

Förvaltningens fältassistenter har främst arbetat med uppsökande verksamhet i de miljöer där andelen ungdomar i riskzon är stor. Fältgruppen har utökat bemanningen från fyra till fem fältassistenter och har arbetat sex kvällar i veckan. De har samverkat med fritidsgårdarna, knutit ett nära samarbete med polisen, haft ett kontinuerligt samarbete med socialtjänsten och gjort regelbundna besök i skolorna. Andra viktiga samverkanspartners har varit Nätverk Söderort där polis, volontärer, väktare och fältassistenter ingår med målet att öka effektiviteten och samordningen av de trygghetsskapande och brottsförebyggande resurserna i söderort. Fältassistenterna har också ingått i "Program Supporter" som samlat stadens fältassistenter för att identifiera ungdomar med ett destruktivt beteende kring stadens arenor.

Fältassistenterna har, när det gäller olika ungdomssituationer, varit mycket efterfrågade av föräldrar, fritidsgårdspersonal, skolor, polisen, socialtjänsten och andra frivilliga/föreningar som arbetar med ungdomar. Fältassistenterna har även varit ett stöd för nystartade grupper med nattvandrare och medverkat i trygghetsskapande aktiviteter i områden med särskilda behov. Under året har fältassistenterna utvecklat dokumentationen för att delge samarbetspartners viktig information om ungdomssituationen i området. En annan del i utvecklingsarbetet för fältgruppen är att de bland annat deltagit i utbildningen "Kriminalitet som livsstil" och fått utbildning i samtalsmetodik.

Under året har förvaltningen förbättrat städningen i parker. Under perioden 1 maj-15 september har städningen i välbesökta parker och grönområden utökats från tredagarstädning till daglig städning och tömning av papperskorgar. Riktade extra städinsatser har också genomförts vid välfrekventerade platser

som till exempel Gullmarsplan-Globenområdet, vid alla centrumanläggningars närområden och vid trafikknutpunkter som Årstaberget, Gullmarsplan och Högdalen. I parker med utökad städning, exempelvis Vårflodsparken, Årstaskogen, Bandängen och Rågdalen, har förvaltningen ställt ut säckställ som komplement till befintliga papperskorgar. Förvaltningens entreprenör har även bytt ut och reparerat ett stort antal parkbänkar och papperskorgar i stadsdelsområdet.

För att uppnå ett fullgott fallskydd har förvaltningen bytt ut sanden i lekytor på lekplatser. De belysningsanläggningar som finns vid lekplatser och bollplaner har setts över och förvaltningen har låtit reparera belysningen där det har behövts.

Upprustningar av parker har utgått från Enskede-Årsta och Vantörs parkplaner. Ombyggnadsprojekt, som har genomförts eller pågår i förvaltningens regi, är Dalbotten, Dalenparken och Vårflodsparken samt nya gungor i Sturebystråket. Förvaltningen har också deltagit i projekt som genomförts med exploateringskontorets grönkompensationsmedel, till exempel Trollparken i Årstaskogen och lekplatsen vid Odelbergsvägen i Enskede gård.

Under året har arbetet med att utveckla Högdalstopparna inletts genom anläggningen av en entré vid Trollesundsvägen och en parkväg till Fagersjötoppen. Dessa ska asfalteras under år 2009.

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Genomföra trygghetsvandringar	2008-01-01	2008-12-31	Avvikelse
Kommentar: En trygghetsvandring har genomförts under året. Förvaltningen kommer med utgångspunkt i Trygghetsmätningen att ta ställning till på vilket sätt ytterligare trygghetsvandringarna ska genomföras.			
☒ Förbättra städningen i parker	2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Under perioden 1 maj-15 september har städningen i välbesökta parker och grönområden utökats från tredagarsstädning till daglig städning och tömning av papperskorgar.			
☒ Bidra till ökad samverkan mellan socialtjänst, skola och föräldrar samt med polis och föreningar	2007-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Socialtjänsten och fritidsverksamheten har samverkat med skola och polis inom det lokala BRÅ. Fältassistenter har samverkat med skola, polis, föräldrar, föreningar, med flera.			

NÄMNDMÅL:
Barn och ungdomar ska erbjudas förebyggande och tidiga insatser

 Uppfylls helt

Förvaltningen har erbjudit förebyggande insatser både inom individ- och familjeomsorgen och fritidsverksamheten. Föräldrar som oroar sig eller har problem med sina barn har kunnat vända sig till öppenvården för barn och ungdom, där de har erbjudits föräldrasamtal utan att dessa har varit biståndsbedömda. Utöver enskilda samtal och föräldrasamtal har förvaltningen hållit DISA-grupper för flickor (Depression in Swedish Adolescents) och KOMET-grupper för föräldrar till yngre barn eller tonåringar. Ungdomar och vuxna som har behövt hitta nya förhållningssätt till sin omgivning och få kontroll över sina känslor har erbjudits ett vetenskapligt beprövat program, ART (Aggression Replacement Training).

Under hösten har förberedelser pågått för att öppna en gemensam ungdomsmottagning för Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäck. Till ungdomsmottagningen kan ungdomar komma spontant eller på bokade tider för relationsproblem, identitetsproblematik, frågor kring sexualitet, drogproblematik, självkänsla, med mera. Under året har alla högstadiel elever erbjudits att komma till ungdomsmottagningen för information.

Fritidsverksamheten bedriver även ett förebyggande arbete. Under året har öppettiderna på fritidsgårdarna ökat. Fritidsgårdarna, som är drogfria, har satsat på kultur- och sportaktiviteter samt särskilda projekt, gruppverksamhet och lägerresor för att stödja och aktivera ungdomarna. (Förvaltningen beskriver även detta under kommunfullmäktiges mål om ett rikt kultur- och idrottsliv.) Fältassistenter har genomfört lägerresor med ungdomsgrupper som har haft särskilda behov. Under år 2008 har en projektledare varit anställd inom fritidsverksamheten för att utveckla metodik och struktur inom områdena risk- och skyddsfaktorer.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förebyggande och tidiga insatser genom tex. samverkan inom BUS	2008-01-01	2009-12-31	
 Fritidsgårdar och parklekar erbjuder utvecklande och lärande aktiviteter i en trygg miljö som motverkar droganvändning och annat destruktivt beteende	2008-01-01	2008-12-31	

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Fältassistenterna ska arbeta uppsökande och förebyggande för att ge stöd till barn och ungdomar i stadsdelen	2008-01-01	2009-12-31	
☒ Öppettider på fritidsgårdar ska öka	2008-01-01	2008-12-31	

NÄMNDMÅL:**Stadsdelen ska upplevas som ren, vacker och trygg**

Uppfylls helt

Förvaltningen har beskrivit insatserna för att Enskede-Årsta-Vantör ska upplevas som rent, vackert och tryggt under kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet.

KF:s INRIKTNINGSMÅL 2:**2. Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras**

Förvaltningen har bidragit till att öka valfriheten genom att dels genomföra stadsdelsnämndens aktivitetsplan för konkurrensutsättning, dels informera brukarna om de olika valmöjligheter som finns. (Förvaltningen beskriver hur antalet aktörer har ökat under det föregående inriktningsmålet.) Förvaltningens myndighetsutövande verksamheter har informerat brukarna om möjligheten att välja utförare och utförarverksamheterna har arbetat med att förbättra informationen.

Vision 2030 - Ett Stockholm i världsklass ska vara en utgångspunkt för utvecklingsarbetet vid förvaltningen. Alla enhetschefer har på ett chefsforum diskuterat vad visionen innebär för deras verksamheter. Verksamheterna har också processat vad en verksamhet i världsklass innebär för respektive enhet. Rågsveds servicehus är ett exempel på en enhet där alla medarbetare har deltagit i arbetet med visionen och har funderat över vad "ett servicehus i världsklass" betyder för var och en.

Som grund för att utveckla kvaliteten inom verksamheterna ligger också de olika granskningar, inspektioner, med mera som genomförs varje år. I år har verksamheterna granskats av stadens revisorer, miljöförvaltningen, länsstyrelsen och Socialstyrelsen. Synpunkterna som har lämnats har bland annat gällt brister i dokumentationen. Förvaltningsledningen har följt upp hur de synpunkter som har lämnats har beaktats inom verksamheterna.

Förvaltningen genomför också egna verksamhetsuppföljningar och olika brukarundersökningar. Exempelvis har avdelningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning genomfört en brukarundersökning som har besvarats av cirka 175 brukare. Under året har förvaltningen också sett över och tagit fram nya rutiner för klagomålshanteringen som är en annan viktig del i kvalitetsarbetet.

I förvaltningens verksamhetsuppföljning ingår den uppföljning som den medicinskt ansvariga sjuksköterskan (MAS) och den medicinskt ansvariga för rehabilitering (MAR) utför. Under året har dessa utbildat och informerat all hälso- och sjukvårdspersonal i hur och när avvikelser ska skrivas. För att underlätta uppföljningen av avvikelser på avdelnings- och enhetsnivå har en rutin utarbetats. Under året har MAS:en fokuserat på riskbedömningar för fall, hud och undernäring samt avvikelserapportering och dokumentation. Alla sjuksköterskor inom förvaltningen har bjudits in till informationstillfällen där riskbedömningsinstrumenten har presenterats.

Som ett led i att förbättra kvaliteten har förvaltningsledningen också uppmuntrat fler enheter att tävla i stadens kvalitetsutmärkelse. Enheterna kan på det sättet få

en bra återkoppling på styrningen och uppföljningen av verksamheten. Under året har en förskoleenhet tävlat i kvalitetsutmärkelsen och fler enheter har börjat förbereda sig för att delta i 2009 års utmärkelse.

Utbildnings- och fortbildningsinsatser för både medarbetare och chefer är andra viktiga delar i förvaltningens kvalitetsarbete. Äldreomsorgen har exempelvis fortsatt med sin omfattande utbildningssatsning för alla tillsvidareanställda vårdbiträden och undersköterskor.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

2.1 Stockholmarna ska erbjudas ökad valfrihet och mångfald

● Uppfylls helt

Förvaltningen har bidragit till uppfyllelsen av målet om ökad valfrihet och mångfald genom att genomföra aktivitetsplanen för konkurrensutsättning. Förvaltningen har bland annat påbörjat upphandlingen av två av fyra enheter inom fritidsverksamheten. Under året har förvaltningen genomfört en upphandling av ett servicehus och ett vård- och omsorgsboende har ingått i stadens gemensamma upphandling. En förskola och två hemtjänstenheter har knoppats av. (Se också tidigare beskrivning under kommunfullmäktiges mål om norra Europas mest företagsvänliga stad.) Inom individ- och familjeomsorgen upphandlas externa vårdgivare gemensamt för staden. De upphandlade verksamheterna innebär enligt förvaltningens bedömning ett brett och differentierat utbud av olika behandlings- och omvårdnadsalternativ.

Förvaltningen har hjälpt både gamla och nya brukare att ta del av valfriheten genom att informera om möjligheten att välja utförare och om de tillgängliga alternativen. Inom äldreomsorgen har 1 065 brukare aktivt valt hemtjänst och vård- och omsorgsboende, vilket motsvarar en tredjedel av äldreomsorgens brukare. Flera av brukarna har fått sitt första beslut om insats under tidigare år. De har därför inte velat byta utförare och kan därmed inte anses ha gjort ett nytt aktivt val. Förvaltningen har även under året börjat förbereda för att införa valfrihetssystemet inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. När det gäller förskolan ställer sig föräldrarna numera i kö till förskoleplats via webben där det också finns möjlighet att jämföra olika alternativ.

Inom individ- och familjeomsorgen har brukarna fått välja utförare i den mån det har varit möjligt. De insatser som klienten erbjuds ska i största möjliga utsträckning utgå från klientens vilja och önskemål men man beaktar också handläggarens professionella bedömning och vad forskningen säger om olika metoder.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Medborgarnas upplevelse av valmöjlighet i de verksamheter där valfrihetssystem finns ●	65 %	65 %	tas fram 2008	Årsredovisning 2008
Kommentar: Indikatorn rapporteras av annan förvaltning.				
Antal fristående aktörer inom hemtjänst som bedriver verksamhet i valfrihetssystemet ●	70	60 st	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Indikatorn rapporteras av annan förvaltning.				
Antal genomförda avknoppningar ●	3 st	3 st	öka	Årsredovisning 2008
Stockholmarnas upplevelse av kvalitet inom barnomsorgen ☐	91		öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Resultatet i 2008-års brukarundersökning är oförändrat högt jämfört med brukarundersökningen år 2005 när det gäller svaret på frågan "Hur nöjd är du på det hela taget med ditt barns förskola/familjedaghem?". Dock har andelen som har svarat "mycket nöjd" ökat i förhållande till andelen som har svarat "ganska nöjd" (49/42 jämfört med 46/45).				
Antal brukare som aktivt valt utförare (äldreomsorg) ■	1 065	2 000 st	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: 1 065 personer har aktivt valt utförare (1 011 personer inom hemtjänst och 54 personer vård- och omsorgsboende).				
Antal alternativ inom hemtjänst ●	60 st	37 st	öka	Årsredovisning 2008
Antal alternativ att välja bland inom förskolan ●	144 st	97 st	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: Antalet kommunala alternativ (förskolor och familjedaghem) uppgår till 76 och antalet privata alternativ uppgår till 68 (vilket för förskolorna inkluderar kategorierna fristående/enskild samt föräldra- och personalkooperativ). Årsmålet om 97 alternativ utgick från uppgifterna i Serviceguiden som då inte var uppdaterade.				

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Stadsdelsnämnderna ska arbeta aktivt med sin ☐ aktivitetsplan och uppmuntra personalen att knoppa av	2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Förvaltningen har följt aktivitetsplanen och har uppmuntrat och lämnat stöd till avknoppning genom olika informationsinsatser.			
☒ Ta initiativ till ökat samarbete med frivilligsektorn	2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Äldreomsorgen har samverkat med frivilligorganisationer bland annat kring utbyggnaden av den förebyggande verksamheten. Antalet volontärer har ökat från 50 till 65 personer under året.			

NÄMNDMÅL:

Brukare informeras alltid om möjligheten att välja utförare och antalet aktörer ska öka

Uppfylls helt

Förvaltningen har under året informerat brukarna om möjligheten att välja utförare och informationen om förvaltningens verksamheter har förbättrats. Antalet aktörer har ökat genom förvaltningens aktivitetsplan för konkurrensutsättning, vilket förvaltningen har beskrivit under kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet.

Inom äldreomsorgen och stöd och service till personer med funktionsnedsättning har biståndshandläggarna informerat brukarna om möjligheten att välja utförare och om de olika alternativ som finns. Äldreomsorgens biståndshandläggare har regelbundet haft möten med de olika utförarna för att hålla sig uppdaterade och informerade om verksamheterna.

Förvaltningen har under året också förbättrat informationen på webben om de olika utförarverksamheterna som bedrivs i egen regi. Utförarverksamheter inom förskola, stöd och service till personer med funktionsnedsättning och äldreomsorg ingår i stadens webbtjänst "Jämför service" där invånarna kan jämföra fakta. Flera enheter inom äldreomsorgen har börjat planera för att utforma egna webbplatser. Äldreomsorgen har också börjat utforma informationsbroschyrer om de olika verksamheterna. Alla förvaltningens förskolor har under året skapat egna webbplatser med utförlig och aktuell information. Fritidsgårdarna har en gemensam webbplats som har vidareutvecklats under andra halvåret. En informationsbroschyr om fältassistenternas arbete har också tagits fram.

Brukarundersökningar har genomförts inom förskola, fritidsverksamhet, stöd

och service till personer med funktionsnedsättning, äldreomsorg, socialpsykiatri och inom flyktingmottagande. Brukarundersökningarna har använts som grund för enheternas fortsatta utvecklingsarbete. Flera av undersökningarna har redovisats för nämnden.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Information på webben, broschyrer och ● dialog direkt med brukaren och/eller deras anhöriga	2008-01-01	2009-12-31	
☒ Utforma förbättrad information om äldreomsorgens enheter	2008-01-01	2008-12-31	
☒ Brukarenkät	2008-01-01	2008-12-31	
Alla förskolor ska upprätta egna ☒ standardiserade webbplatser där inriktning och åtaganden redovisas	2008-01-01	2008-12-31	
☒ Antalet familjedaghem ska öka Kommentar: Det har inte varit någon efterfrågan på fler familjedaghem och därför har dessa inte ökat.	2008-01-01	2008-12-31	Avvikelse
☒ Beställarenheten ska föra statistik över antal brukare som aktivt valt utförare.	2008-01-01	2008-12-31	

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

2.2 Stockholms förskolor och skolor ska ge alla ökad kunskap och utveckling i en trygg miljö

● Uppfylls helt

Stockholms stads brukarundersökning visade att 91 procent av föräldrarna är mycket eller ganska nöjda med förskoleverksamheten i Enskede-Årsta-Vantör. Genomsnittet för hela staden var 89 procent. Det är också 93 procent av föräldrarna som är mycket eller ganska nöjda med hur tryggt barnet är i förskolan (genomsnittet för staden är 91 procent).

Arbetet med barnens språk- och kommunikationsförmåga är en prioriterad uppgift inom förskolan. Stadens enkät om förskoleverksamheten visar att 78 procent av föräldrarna är nöjda med det stöd deras barn får för att utvecklas språkligt (att jämföra med 72 procent för staden). För att sprida kunskap och erfarenheter finns en språkansvarig på alla förvaltningens förskolor. Den

språkansvarige ingår i det gemensamma språknätverket för förskolorna som leds av en språkpedagog. Under året har förvaltningen uppdaterat språkprogrammet för Enskede-Årsta-Vantörs förskolor.

Förskoleenheterna har i större utsträckning än tidigare försökt att synliggöra matematiken i vardagen och arbetat för att få barnen att upptäcka och använda den i meningsfulla sammanhang.

För att följa barnens utveckling och som grund för en dialog med föräldrarna har förskolorna använt pedagogisk dokumentation för att beskriva processer och resultat.

Andelen utbildade förskollärare har ökat från i snitt 31 procent år 2007 till 36 procent år 2008. Variationen är dock stor mellan förskolorna. För att öka andelen förskollärare har förskolorna bland annat tagit emot elever från den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) och deltagit i rekryteringsdagar som arbetsförmedlingen har anordnat.

Andelen förskollärare har ökat samtidigt som förskoleverksamheten byggts ut. Under året har förvaltningen utökat med nio förskoleavdelningar. Förvaltningen har kunnat uppfylla barnomsorgsgarantin under hela året.

Samtidigt har förvaltningen inte fullt ut motsvarat årsmålen om barngruppernas storlek. På fyra respektive fem avdelningar är barngrupperna större än 14 respektive 18 barn i december år 2008. Förskolorna arbetar med att i högre utsträckning dela in barnen i aktivitetsstationer (för till exempel slöjd eller måleri), vilket innebär att avdelningsstorleken blir mindre betydelsefull. Enligt förvaltningens bedömning finns det idag också en större flexibilitet när det gäller hur personalen arbetar över avdelningsgränser.

En del i arbetet med att förskolorna erbjuder en trygg miljö gäller den fysiska miljön. Under året har belysningen på alla förvaltningens förskolor setts över.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal barn som inte barnomsorgsgarantin uppfyllts för under året	0 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008
 Andel behöriga förskolelärare	36 %	35 %	öka	Årsredovisning 2008
 Andel barngrupper (1-3 år) med fler än 14 barn	5,63 %	0 %	minska	Årsredovisning 2008

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
------------------	------------------	--------	-------------	--------

Kommentar: Totalt finns 189 förskoleavdelningar inom stadsdelsområdet. Av dessa är 71 avdelningar för barn 1-4 år, 32 avdelningar för barn 4-5 år och 86 avdelningar för barn 1-5 år. På de åldersblandade avdelningarna är snittet på barngrupperna 16,6 barn per avdelning.

■ Andel barngrupper (4-5 år) med fler än 18 barn	15,62 %	0 %	minska	Årsredovisning 2008
--	---------	-----	--------	---------------------

Kommentar: Se kommentar ovan och under målet.

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
------------------	------------	-----------	-----------

● Stadsdelsnämnderna ska samverka med det lokala föreningslivet och andra aktörer för att erbjuda en mångfald av verksamheter för barn och unga	2008-01-01	2010-12-31	
---	------------	------------	--

Kommentar: Förvaltningen har samverkat med det lokala föreningslivet kring olika aktiviteter och har lämnat stöd genom kultur- och föreningsbidrag.

● Stadsdelsnämnderna ska planera för att staden upprätthåller barnomsorgsgarantin	2008-01-01	2010-12-31	
---	------------	------------	--

Kommentar: Förvaltningen har tagit del av befolkningsprognoser och har bevakat förändringar i barnomsorgskön.

● Staden ska erbjuda förskolans personal kompetensutveckling och erbjuda medarbetarna pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare	2007-01-01	2010-12-31	
---	------------	------------	--

Kommentar: Sju medarbetare har deltagit i grundutbildning till barnskötare och fem medarbetare har deltagit i fördjupningsutbildning för barnskötare. Under år 2008 har ingen av de sökande medarbetarna uppfyllt kompetenskraven för att kunna delta i vidareutbildningen till förskollärare.

● Stadsdelsnämnderna ska bredda utnyttjandet av lokalerna för att härigenom garantera parklekarnas fortlevnad	2008-01-01	2010-12-31	
---	------------	------------	--

Kommentar: Förvaltningen har sedan tidigare en bred samverkan kring parklekarnas lokaler. Mellanstadieverksamhet och föreningsaktiviteter bedrivs exempelvis i ett flertal parklekslokaler inom stadsdelsområdet.

NÄMNDMÅL:
Förskolan ska arbeta med att stärka barns utveckling samt identitet och självkänsla

● Uppfylls helt

Resultatet från stadens brukarundersökning om förskoleverksamheten talar för att barnen får bra stimulans för att utvecklas. Det är 86 procent av föräldrarna i Enskede-Årsta-Vantör som är mycket eller ganska nöjda med den stimulans som barnen har fått för att lära och utvecklas. Genomsnittet för staden är 84 procent. Detta stämmer överens med de redovisningar och bedömningar som förskoleenheterna själva gör varje år i kvalitetsredovisningarna. Resultatet av arbetet med att stärka barnens identitet och självkänsla bedöms i dessa som mycket bra. De flesta barngrupperna anses ha blivit väl fungerande grupper ur ett socialt perspektiv.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Förskolan ska arbeta med alla barns språk- och kommunikationsförmåga	2008-01-01	2008-12-31	
☒ Alla barn ska ges möjlighet att delta i planering och utvärdering utifrån sina förutsättningar	2008-01-01	2008-12-31	
☒ Barnens utveckling och lärande ska kontinuerligt dokumenteras och kommuniceras med föräldrarna	2008-01-01	2008-12-31	
● Inom varje förskoleområde skall en årlig kartläggning göras av vilka modersmål som talas av barnen	2008-01-01	2009-12-31	

NÄMNDMÅL:
Det pedagogiska arbetet ska utvecklas inom förskolan

● Uppfylls helt

Det pedagogiska arbetet har vidareutvecklats bland annat genom insatser för att utveckla barnens språk och genom att öka andelen förskolelärare. (Förvaltningen beskriver detta under kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet.) För att sprida goda idéer har avdelningen för förskola och fritid även bjudit in till pedagogiskt café en gång i månaden. Caféet ska ge pedagogerna från olika förskolor kontakt med varandra och möjlighet till metodutveckling.

Alla förvaltningens förskolor har uppdaterat sina likabehandlingsplaner. Två av områdets förskolor har ingått i Myndigheten för skolutvecklings satsning ”Idéskola för mångfald”, där skolorna ska sprida sina idéer om hur man kan jobba framgångsrikt med mångfaldsfrågor.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Andelen förskollärare ska öka	2008-01-01	2008-12-31	
☐ Likabehandlingsplan	2008-01-01	2009-12-31	

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

2.3 Kvaliteten inom stadens omsorgsverksamheter ska öka - trygghet, värdighet och valfrihet ska präglade hela omsorgen

Uppfylls helt

En viktig del i förvaltningens arbete med att utveckla och förbättra kvaliteten är olika former av utbildningsinsatser. Inom socialpsykiatrins gruppbofästäder har exempelvis 24 medarbetare deltagit i utbildningen "Ett självständigt liv" (ESL). Alla äldreomsorgens undersköterskor och vårdbiträden har erbjudits validering inom projektet ”Kravmärkt yrkesroll”. Under året har äldreomsorgen erbjudit 281 medarbetare utbildning och kompetensutveckling utifrån valideringsresultatet. Alla enheter inom äldreomsorgen har också utbildat medarbetarna i dokumentation. Utbildningen har bland annat lett till att antalet brukare som har fått en genomförandeplan har ökat.

Äldreomsorgen har under året arbetat med att förbättra verksamhetsuppföljningen och utveckla den förebyggande verksamheten. Äldreomsorgen har startat ytterligare två öppna verksamheter i Östberga och Högdalen och har ökat öppethållandet vid Hagsättras sociala café. I slutet av år 2008 höll äldreomsorgen en samverkanskonferens där föreningar gavs möjlighet att informera om sitt utbud. Inom det förebyggande arbetet har äldreomsorgen också genomfört uppsökande verksamhet för äldre över 75 år. Totalt har 631 personer fått information om äldreomsorgens utbud antingen under ett hembesök eller per telefon.

En brukarundersökning om stödet till anhöriga har genomförts i slutet av året. Enkäten sändes till 165 anhöriga. Resultatet visar att 58 procent av anhörigvårdarna helt eller i stort sett instämmer i att de får det stöd och den hjälp de behöver i vardagen. Störd nattsömn (42 procent), oro inför framtiden (69 procent), ensamhet/isolering (27 procent) och brist på egen tid (51 procent) upplevs som svårt i rollen som vårdare av anhörig eller närstående. På frågan om vad som skulle underlätta vardagen svarade 53 procent information om vad äldreomsorgen har att erbjuda. Information om och tillgång till olika

hjälpmedel samt samtal med anhängkonsulent skulle bland annat underlätta vardagen. Under året har Solgårdens demensdagvård tillsammans med den sociala mötesplatsen Salongerna vidareutvecklat anhängstödet genom att bjuda in närstående till olika aktiviteter, till exempel anhängcaféer. Äldreomsorgen fortsätter nu att utveckla anhängstödet utifrån enkätresultatet.

En annan av stadens brukarundersökningar inom äldreomsorgen visar att det är 76,3 procent av brukarna inom hemtjänst och vård- och omsorgsboende som känner sig nöjda med hemtjänstens förmåga att skapa trygghet alternativt känner sig trygga med sitt boende. Förvaltningen föreslår i enlighet med stadens anvisningar årets resultat (76,3 procent) som årsmål för denna indikator under år 2009.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning har bidragit till att öka antalet aktörer bland annat genom att öppna två nya bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning, Brobackens gruppbostad och Kolmilans gruppbostad. Totalt har 14 brukare flyttat in i dessa bostäder. I september startade förvaltningen den dagliga verksamheten Kombi Café och Konferens för att öka mångfalden och tillgodose flera brukares önskemål om att kombinera sin dagliga verksamhet med arbetsträning både inom och utanför förvaltningen. Några exempel på platser för arbetsträning är förskola, bilverkstad, vaktmästeri och skolkök.

En brukarundersökning som har genomförts inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning visar bland annat att informationen till den enskilde brukaren inom både utförar- och beställarverksamheten kan förbättras (80 respektive 49 procent anser att informationen ges på ett bra sätt). Under året har förvaltningen arbetat med att förbättra den allmänna informationen om verksamheterna. (Se tidigare beskrivning under nämndmålet "Brukare informeras alltid om möjligheten att välja utförare och antalet aktörer ska öka".) Undersökningen visar samtidigt att brukarna anser att bemötandet är bra både inom utförar- och beställarverksamheten (90 respektive 97 procent) samt att utförarverksamheternas arbete med tillgänglighet och trygghet verkar fungera bra (86 och 90 procent). Förvaltningen återkommer till stadsdelsnämnden med en redovisning av resultatet i februari 2009.

Inom *individ- och familjeomsorgen* har arbetet med att införa evidensbaserade utredningsmetoder pågått inom barn- och ungdomsvården, missbruksvården samt inom socialpsykiatrin.

Drogvaneundersökningen i Stockholm, Stockholmsenkäten, indikerar att en ökning har skett av konsumtionen av alkohol och narkotika bland ungdomar jämfört med resultatet år 2006. I vissa grupper har dock konsumtionen minskat. I gruppen flickor i årskurs 2 på gymnasiet är det färre som uppger att de någon

gång har använt narkotika. Enligt undersökningen har också alkoholkonsumtionen minskat i gruppen pojkar i årskurs 2 på gymnasiet.

I stadsdelsnämndens uppdrag ingår att genomföra tillsyn av försäljning av folköl och tobak. Förvaltningen genomför därför årligen kontrollköp av cigaretter och folköl för att säkerställa att butikerna inte säljer till minderåriga. Årets kontrollköp visar att det fungerar tämligen väl och inga så kallade restriktioner behövde utfärdas. Vid stora helger och skolavslutningar har förvaltningen också genomfört antilångningskampanjer. Kampanjerna samordnas av förvaltningens preventionssamordnare som tillsammans med frivilligorganisationer, fältassistenter, fritidspersonal, skola, polis och socialtjänst informerar om skadeverkningar och står utanför systembolag med material för att minska långningen till ungdomar.

Förvaltningen har fått utvecklingsmedel från Socialstyrelsen till ett projekt som syftar till att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden, "Ekonomi i fokus - en strukturerad metod för att förebygga hemlöshet". Två budgetrådgivare, en uppsökare och en administrativ assistent arbetar med ekonomisk rådgivning till främst barnfamiljer men också till personer med sammansatt problematik för att förhindra vräkningar. Projektet vänder sig även till personer i försöks- och träningsboenden. (Se också nedan under rubriken Övrigt - Hemlöshet.)

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Tak-över-huvudet-garantin (individ- och familjeomsorg)	100 %	100	100 %	Årsredovisning 2008
● Antal hemlösa	3 081 st	3 231 st	minska	Årsredovisning 2008
Kommentar: Indikatorn rapporteras av annan förvaltning och gäller antalet i hela staden.				
● Andel hemtjänst i egen regi som bedrivs enligt gällande avtal	100 %	100 %	100 %	Årsredovisning 2008
● Andel vård- och omsorgsboende i egen regi som bedrivs i enlighet med gällande avtal	100 %	100 %	100 %	Årsredovisning 2008

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel omsorgspersonal ♦ med grundutbildning (äldreomsorg)	81 %	87 %	87 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: Genom den övertalighet som har uppstått under året har många medarbetare med kortare anställningstider slutat. Jämfört med gruppen medarbetare med lång anställningstid är det en högre andel bland dem med korta anställningstider som har grundutbildning. Detta har minskat den totala andelen grundutbildade vid förvaltningen.				
Antal nytillkomna omsorgslägenheter för ● vuxna inom staden (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	14	14	200 st	Årsredovisning 2008
Antal ej verkställda beslut enligt LSS eller SoL (stöd- ● och service till personer med funktionsnedsättning)	0 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008
Andel upphandlad verksamhet som bedrivs i ● enlighet med gällande avtal (stöd- och service till personer med funktionsnedsättning)	100	100 %	100 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: Indikatorn har inte varit aktuell under år 2008. Avtalen för upphandlad verksamhet börjar att gälla under år 2009.				
Andel av utredningar inom loF, barn och unga ● där metoden BBIC används	69,93 %	50 %	50 %	Årsredovisning 2008
Andel av utredningar inom loF, socialpsykiatri ● där metoden DUR används	90,74 %	75 %	50 %	Årsredovisning 2008
Andel individuella ● handlingsplaner inom loF, socialpsykiatri	100 %	100 %	100 %	Årsredovisning 2008

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel barn och unga i öppenvård (IoF)	67,3 %	65 %	öka	Årsredovisning 2008
 Andel vuxna i öppenvård (individ- och familjeomsorg)	78,31 %	75 %	öka	Årsredovisning 2008
 Totalkonsumtion av alkohol avseende ungdomar i år 9 och år 2 gymnasiet	0,48 lit	-0,25 lit	-10 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: Enligt vad ungdomarna har uppgett i undersökningen har konsumtionen totalt sett ökat jämfört med år 2006 med 0,48 liter till 3,7 liter. I vissa grupper har dock konsumtionen minskat. Alkoholkonsumtionen har minskat i gruppen pojkar i årskurs 2 på gymnasiet.				
 Antal ej verkställda beslut enligt LSS eller SoL (äldreomsorg)	0,04 %	0 %	minska	Årsredovisning 2008
 Antal genomförda förebyggande hembesök	631 st	500 st	öka	Årsredovisning 2008
 Antal genomförda grundutbildningar	3 st	0 st	öka	Årsredovisning 2008
 Anhörigas upplevelse av hur anhörigstödet fungerar	58	85 %	öka	Årsredovisning 2008
Kommentar: När årsmålet sattes hade förvaltningen inget utgångsvärde, eftersom det inte fanns någon tidigare undersökning av anhörigstödet. Förvaltningen bedömde då att en större andel skulle vara nöjda.				
 Upplevelsen av maten och måltidssituationen	70,2	70 %	öka	Årsredovisning 2008
 Antal öppna dagverksamheter för äldre	7 st	6 st	öka	Årsredovisning 2008
 Antal verksamheter som drivs i samarbete med frivilligorganisationer	7	5 st	öka	Årsredovisning 2008

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal ej verkställda domar (stöd och service till personer med funktionsnedsättning) ■	1 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008
Kommentar: Se bilaga 1, blankett 1.17.				
Andel av utredningar där strukturerade metoder för utredning av missbruk används ◆	67,55 %	75 %	50 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: Bortfallet i form av klienter som inte ville eller av olika skäl inte kunde medverka i den här formen av utredningsmetod blev högre än vad förvaltningen hade räknat med.				
Sysselsättningsgraden bland personer med psykiska funktionsnedsättningar ●	100 %	100 %	tas fram 2008	Årsredovisning 2008
Antal stadsdelsnämnder som erbjuder dagkollo för äldre ●	1 st	1 st	100 %	Årsredovisning 2008
Antal ej verkställda domar (äldreomsorg) ●	2 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008
Antal ej verkställda domar (individ- och familjeomsorg) ●	0 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008
Antal ej verkställda beslut enligt SoL och LSS (individ- och familjeomsorg) ●	1 st	0 st	0 st	Årsredovisning 2008
Andelen nöjda omsorgstagare (äldreomsorg) ◆	77,5	79 %	79 %	Årsredovisning 2008
Kommentar: När årsmålet sattes hade förvaltningen inget egentligt utgångsvärde och satte årsmålet något högre än vad enkätresultatet senare visade på.				
Andel familjehem med grundutbildning ●	26,51 %	20 %	100 %	Årsredovisning 2008

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel som någon gång använt narkotika bland ungdomar i år 9 och år 2 i gymnasiet	2 %	-10 %	-10%	Årsredovisning 2008

Kommentar: Totalt sett har andelen som uppger att de någon gång har använt narkotika ökat med 2 procent till 16 procent jämfört med år 2006. I vissa grupper har dock andelen minskat. I gruppen flickor i årskurs 2 på gymnasiet är det en mindre andel som uppger att de någon gång har använt narkotika.

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
I samarbete med brand- och räddningsnämnden kontinuerligt genomföra informationsinsatser och förebyggande åtgärder för att förbättra brandskyddet för identifierade riskgrupper	2008-01-01	2010-12-31	

Kommentar: Verksamheterna inom äldreomsorgen, stöd och service till personer med funktionsnedsättning och individ- och familjeomsorg har genomfört åtgärder (information, utbildning och uppdaterade rutiner) för att förbättra brandskyddet.

Stadsdelsnämnderna ska samverka i planering och utbyggnad av olika boendeformer för personer med psykiska funktionsnedsättningar	2008-01-01	2010-12-31	
--	------------	------------	--

Kommentar: Förvaltningen har förprojekterat en flytt av ett boende för personer med psykiskt funktionsnedsättning. Flytten kommer att innebära att boendet kan utökas med två lägenheter.

Genomföra insatser för att förbättra matkvaliteten och måltidsupplevelsen	2008-01-01	2010-12-31	
---	------------	------------	--

Kommentar: Äldreomsorgen har bedrivit ett kostprojekt under året.

Erbjudna alla över 75 år, som inte är beviljade annan insats, ett förebyggande hembesök i samarbete med landstinget	2008-01-01	2010-12-31	
---	------------	------------	--

Kommentar: Alla äldre, som är över 75 och inte är beviljade insats, har fått erbjudande om förebyggande hembesök.

Andelen timanställda i personalgrupperna ska minska	2008-01-01	2010-12-31	Avvikelse
---	------------	------------	-----------

Kommentar: För att minska övertaligheten vid kommande upphandlingar har äldreomsorgen använt timanställda istället för att tillsätta tillsvidareanställda på vakanta tjänster.

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
<ul style="list-style-type: none"> Öppna dagverksamheter och träffpunkter ska erbjudas äldre 	2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Förvaltningen har startat ytterligare två öppna verksamheter för äldre under året.			
<ul style="list-style-type: none"> Alla boende på vård- och omsorgsboende har rätt till utevistelse 	2008-01-01	2010-12-31	Avvikelse
Kommentar: Enheterna har försökt tillgodose behovet av utevistelse i den mån det har varit möjligt. Äldreomsorgen kommer att utveckla möjligheterna till utevistelse och förbättra uppföljningen av erbjudanden om utevistelse.			
<ul style="list-style-type: none"> Tillhandahålla vaktmästartjänster för äldre, "fixare", för alla som fyllt 75 år 	2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Äldreomsorgen har tillhandahållit fixartjänster.			
<ul style="list-style-type: none"> Dagkollo ska erbjudas äldre 	2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Äldreomsorgen har erbjudit dagkollo.			
<ul style="list-style-type: none"> Nya riktlinjer för biståndsbedömning införs (Äldreomsorg) 	2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: De nya riktlinjerna har införts inom äldreomsorgens beställarenhet.			
<ul style="list-style-type: none"> Hemtjänstpersonal ska erbjudas handledning 	2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Personal som arbetar med brukare med omfattande omvårdnadsbehov har fått handledning. Specialteamen inom hemtjänsten har gett stöd till övriga medarbetare.			
<ul style="list-style-type: none"> Vård- och omsorgspersonal erbjuds grundutbildning 	2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Äldreomsorgen utbildar vård- och omsorgspersonal inom ramen för projektet "Kravmärkt yrkesroll".			
<ul style="list-style-type: none"> Utveckla det förebyggande arbetet bland barn och ungdomar 	2007-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Det förebyggande arbetet har utvecklats bland annat genom fältassistenternas arbete i samarbete med andra aktörer.			
<ul style="list-style-type: none"> Redovisa resultat av insatser för personer med missbruk och psykisk ohälsa 	2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Individ- och familjeomsorgen arbetar med personer med missbruk och psykisk ohälsa, bland annat inom Gullmarsplans beroendemottagning.			

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Utveckla samarbetsformer med landstinget för personer med psykisk ohälsa och/eller missbruk	2007-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Vid Gullmarsplan finns en lokal beroendemottagning där förvaltning och landsting arbetar integrerat. Personer med komplexa vårdbehov är en prioriterad grupp.			
☒ Införa fler evidensbaserade metoder	2007-01-01	2008-12-31	
Kommentar: Individ- och familjeomsorgen har infört fler evidensbaserade metoder.			
☒ Hyressättningen av bostäder för boende enligt LSS ska revideras så att tillgången till gemensamhetsutrymme beaktas	2008-01-01	2008-12-31	Avvikelse
Kommentar: Alla brukare i boende enligt LSS har under året fått information om den nya reviderade hyran. De som accepterat höjningen får ny hyra från 1/1-2009. Alla brukare accepterade inte den reviderade hyran och därför slutfördes inte aktiviteten till 2008-12-31. En eventuell kommande process i Hyresnämnden sker under år 2009.			
☐ Utbyggnad och utveckling av variation i utbudet av boenden enligt LSS ska fortgå och intensifieras	2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Två nya gruppboendestäder startades under år 2008.			
☐ Informera om möjligheter att välja utförare och boende	2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Biståndshandläggarna har informerat brukaren om möjligheten att välja utförare och boende.			
☐ Genomföra kompetensutvecklingsinsatser, särskilt inom demensområdet	2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Demensteamens personal har fått kompetensutveckling inom demensområdet. Demensteamerna har även stöttat kollegorna i arbetet med personer med demenssjukdomar.			
☐ Utveckla valfriheten inom äldreomsorgen	2008-01-01	2010-12-31	
Kommentar: Biståndshandläggarna har fortloppande informerat om de aktörer som finns inför valet av utförare av hemtjänst eller vård- och omsorgsboende.			

NÄMNDMÅL:

Den enskildes inflytande över insatserna ska förbättras

- Uppfylls helt

Under år 2008 har äldreomsorgen arbetat med att utveckla verksamhetsuppföljningen och den förebyggande verksamheten. För att förstärka

uppföljningen av förvaltningens utförare och enskilda vårdgivare har äldreomsorgens ledning förändrats. En av de biträdande avdelningscheferna har det övergripande ansvaret för uppföljningen av alla verksamheter. Tjänsten som verksamhetsuppföljare har förts över från beställarenheten till ledningen för äldreomsorgen. Under året har förvaltningen rapporterat flera verksamhetsuppföljningar till stadsdelsnämnden. Som ett led i uppföljning av det enskilda beslutet har biståndshandläggarna vid nyprövningar av insatser följt upp hur insatserna har utförts.

Äldreomsorgen har också utvecklat den förebyggande verksamheten bland annat genom att starta ytterligare två öppna träffpunkter. Dessa drivs i samverkan med volontärer. Antalet volontärer har ökat från 50 till cirka 65 personer. Den förebyggande verksamheten har erbjudit dagkollo för äldre under 2-3 dagar i veckan under juni till och med augusti samt har tillhandahållit fixartjänster under hela året.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Genomförandeplaner. Ett antal stickprov av genomförandeplaner granskas för att säkerställa den enskildes inflytande över insatserna	2008-01-01	2008-12-31	
☒ Brukarenkät	2007-02-01	2009-12-31	
☒ Verksamhetsuppföljningar genomförs under året.	2008-01-01	2008-12-31	
☒ Beställarenheten säkerställer regelbundet att alla domar verkställs.	2007-10-24	2008-12-31	
☒ Beställarenheten säkerställer regelbundet att besluten verkställs.	2008-01-01	2008-12-31	
☒ Beställarenheten ska erbjuda personer över 75 år ett förebyggande hembesök.	2008-01-01	2008-12-31	
☒ Ytterligare två öppna dagverksamheter ska starta under året.	2008-01-01	2008-12-31	
☒ Rekrytering av fler frivilliga ska ske genom annonsering	2008-01-01	2008-12-31	
☒ Under sommarperioden ska en utökning av dagkolloverksamheten erbjudas.	2008-01-01	2008-12-31	

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Boende på vård- och omsorgsboende ska erbjudas utevistelse.	2008-01-01	2008-12-31	

NÄMNDMÅL:
Omsorgen om funktionsnedsatta präglas av värdighet, trygghet och inflytande

● Uppfylls helt

För att säkerställa brukarens inflytande över sina insatser har utförarenheterna lagt stor vikt vid att upprätta genomförandeplaner. Arbetet fortsätter under år 2009. Upprättandet av genomförandeplaner och uppföljningen av dessa har skett i samarbete med brukaren och hans/hennes eventuella företrädare.

På beställarenheten har biståndshandläggarna, så långt det är möjligt, tagit hänsyn till brukarnas önskemål om insatserna och hur de ska utformas. Biståndshandläggarna har också granskat alla genomförandeplaner från utförarenheterna.

Avdelningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning arrangerade en inspirationsdag för alla medarbetare, som hade inslag av både information och underhållning. Alla enheter presenterade sina verksamheter på utställningsskärmar och även nya planerade enheter presenterades. Under hösten har också utförarkonferenser arrangerats för att skapa möjligheter till erfarenhetsutbyte mellan enheterna.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Redovisa antalet kompetensutvecklingsplaner inom omsorgen för funktionsnedsatta	2008-01-01	2008-12-31	
Kommentar: År 2008 har 174 medarbetare av 388 medarbetare kompetensutvecklingsplaner inom avdelningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Arbetet fortsätter under år 2009 och inom de flesta enheter ska alla medarbetare ha en kompetensutvecklingsplan senast sista februari år 2009.			

NÄMNDMÅL:
Äldreomsorgen ska präglas av trygghet, värdighet och inflytande.

● Uppfylls helt

Förvaltningen har under det tidigare nämndmålet om brukarnas inflytande beskrivit hur verksamhetsuppföljningen inom äldreomsorgen har utvecklats. En annan del i arbetet utifrån detta nämndmål om trygghet, värdighet och inflytande är att beställarenheten har säkerställt behovet av vård- och

omsorgsboenden utifrån platsbehov och antalet äldre. Behovet av plats inom vård- och omsorgsboenden har minskat. Antalet äldre som har fått servicehusboende har i stället ökat liksom antalet äldre med hemtjänst i ordinärt boende. Antalet lägenheter för tillfälligt boende har utökats för att tillgodose behovet av växelvård och avlastning för personer i ordinärt boende.

Tryggheten för den enskilde har ökat genom att specialteam – omvårdnads- och demensteam – har utbildats inom hemtjänstenheterna och genom riktad utbildning till medarbetarna inom servicehusen. Det har bidragit till att förbättra förutsättningarna för kvarboende i ordinärt boende samt har ökat möjligheten till boende inom servicehus.

Äldreomsorgen har utvecklat verksamheten genom olika projekt. Närmare 400 medarbetare har deltagit i två inspirationsdagar där de har fått information om äldreomsorgens projekt och har kunnat ta del av en föreläsning. I projekten ingår bland annat Stureby vård- och omsorgsboendes projekt med vardagsrehabilitering och demensträning. Inom detta projekt har arbetsätt och metoder för att träna och bibehålla olika funktioner utvecklats. Inom Rågsveds servicehus har arbetet med att anlägga hälsoträdgårdar startat i samarbete med Micasa. Hälsoträdgårdarna ska bland annat skapa en bra miljö och erbjuda en effektiv rehabilitering. Under året har kosten för äldre varit i fokus, bland annat genom ett kostprojekt. Förutsättningarna för att erbjuda de äldre en god måltidsordning och ett bra näringsintag har därigenom ökat.

En brukarundersökning om aktiviteter, utevistelse och kost har genomförts inom alla vård- och omsorgsboenden och servicehus. Resultatet kommer att redovisas för nämnden i början av år 2009.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
☒ Utbildning och aktiviteter genomförs för anhörigvårdare.	2008-01-01	2008-12-31	
☒ En brukarundersökning om upplevelsen av mat- och måltidssituationen ska genomföras i början av året. Uppföljning ska ske i slutet av 2008.	2008-01-01	2008-12-31	

Kommentar: Brukarundersökningen senarelades i avvaktan på att staden genomför brukarundersökningar.

NÄMNDMÅL:
Barn, ungdomar och vuxna ska erbjudas förebyggande insatser och vård i öppna former i närområdet

- Uppfylls helt

Så långt det är möjligt har barn, ungdomar och vuxna som behöver stöd eller vård och behandling erbjudits öppenvårdsinsatser. När det har bedömts som nödvändigt med vård utanför hemmet för barn och ungdomar har föräldrar och den unge erbjudits insatser och vårdkedjor som har gjort att den unge kan flytta hem så snart som möjligt och därefter erbjudas stöd i närmiljön.

Förvaltningen har kunnat erbjuda ett differentierat utbud av stöd- och behandlingsinsatser inom stadsdelsområdet till personer med missbruksproblem och personer med komplexa vårdbehov. Detta har exempelvis skett genom Gullmarsplans beroendemottagning, Pelarens öppenvård, Kvinnoverksamheten och träfflokalen Valvet.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
<ul style="list-style-type: none"> ● Erbjuder frivilliga insatser tidigt såsom Komet, ART, föräldrasamtal m.m. 	2008-01-01	2009-12-31	

NÄMNDMÅL:
Personer med psykiskt funktionshinder ska erbjudas lämplig sysselsättning

- Uppfylls helt

Förvaltningen har flera sysselsättningsverksamheter som erbjudit biståndsbedömda insatser till personer med psykisk funktionsnedsättning. Mentorprojektet har även erbjudit funktionsnedsatta praktik på den öppna arbetsmarknaden.

Nämndens aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
<ul style="list-style-type: none"> ● Mentorprojekt 	2008-01-01	2009-12-31	

Kommentar: Mentorprojektet är en pågående aktivitet i den ordinarie verksamheten.

NÄMNDMÅL:
Antalet utredningar inom individ- och familjeomsorgen som görs med strukturerade utredningsmetoder ska öka

- Uppfylls helt

Antalet utredningar inom individ- och familjeomsorgen som har gjorts med strukturerade utredningsmetoder har ökat under året. Alla biståndshandläggare

inom socialpsykiatri är utbildade i DUR (Dokumentation, Utredning och Resultat) och har använt sig av utredningsmetoden i alla nya ärenden. Socialsekreterarna inom utredningsenheten för vuxna är utbildade i ASI (Addiction Severity Index) och har använt metoden i alla nya utredningsärenden.

SAVRY (Structured Assessment of Violence Risk in Youth) används vid behov kring ungdomar som har begått våldshandlingar eller är kriminella. Utredningsenheten för barn och ungdom deltar även i ett forskningsprojekt kring metoden ADAD (Adolescents Drug Abuse Diagnosis), som har använts som ett komplement i utredningar av ungdomar.

Alla nya barn- och ungdomsutredningar görs enligt handläggnings- och dokumentationssystemet BBIC (Barns Behov i Centrum). Alla socialsekreterare inom barn- och ungdomsvården har genomgått en utbildning i utredningsmetoden under året. Under hösten har en plan för att införa metoden utarbetats.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:

2.4 Staden ska vara en attraktiv arbetsgivare

● Uppfylls helt

Under året flyttade förvaltningen till nya gemensamma lokaler på Slakthusplan 4. Flytten har inneburit att de myndighetsutövande verksamheterna nu sitter samlade tillsammans med de administrativa stödfunktionerna. Kontoret har en central placering i stadsdelsområdet och allmänna kommunikationer finns nära.

Under året har förvaltningen avslutat en ledarskapsutbildning för 16 enhetschefer och startat en ny utbildning med lika många deltagare. Inom de olika verksamhetsområdena har cheferna också deltagit i olika ledarutbildningar, som exempelvis rektorsutbildningen inom förskolan, stadens utbildning för unga chefer och stadens ledarskapsutbildning med inriktning äldreomsorg. Inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning har man även satsat på att utveckla de biträdande enhetscheferna genom handledning. När det gäller utbildning för medarbetarna beskrivs det översiktligt under kommunfullmäktiges mål om att kvaliteten i stadens omsorgs- och verksamheter ska öka.

Under året genomförde staden en medarbetarenkät. Enkäten visade att det så kallade nöjd medarbetarindexet (NMI) var 56 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning (att jämföra med stadens snitt på 59). NMI:t varierar tämligen mycket mellan förvaltningens enheter (mellan 32-75).

Under hösten har förvaltningsledningen haft dialogmöten med de enheter som hade ett NMI under 50. Vid mötena har orsakerna till resultatet och hur

resultatet kan förbättras diskuterats. Förvaltningen har utifrån resultaten startat två utvecklingsgrupper, där enhetscheferna har fått handledning för att arbeta med att utveckla medarbetarnas delaktighet och trivsel. Utvecklingsgrupperna fortsätter under år 2009.

En del i samtalen om medarbetarenkäten har gällt sjukfrånvaron som inte sällan har varit hög vid dessa enheter. Förvaltningens sjukfrånvaro är 9,3 procent. Korttidssjukfrånvaron (mindre än 15 dagar) var i genomsnitt 3,5 procent under år 2008. Det har varit en nedåtgående trend i sjukfrånvaron under året. År 2007 var sjukfrånvaron i genomsnitt 9,5 procent.

Det är 21 utav 55 enheter som har en sjukfrånvaro som är under 7,2 procent (nämndens mål för år 2008). Sjukfrånvaron är högst inom yrkesgrupperna personliga assistenter, sjuksköterskor, undersköterskor, vårdbiträden, ekonomipersonal i kök, barnskötare och förskollärare.

Det kvarstår mycket innan kommunfullmäktiges målsättning om en sjukfrånvaro på mindre än 5 procent är uppnått. Arbetet för att minska sjukfrånvaron sker också parallellt med att verksamheter upphandlas. Det innebär att det totala antalet medarbetare minskar. Enligt tidigare erfarenhet väljer medarbetare med frekventa eller långa sjukskrivningsperioder i högre utsträckning än andra att stanna kvar som anställda vid stadsdelsförvaltningen. Sammantaget betyder det att även om antalet sjukskrivna minskar så kan andelen sjukskrivna vara oförändrad.

Under året har förvaltningen utbildat cheferna i rehabiliteringsprocessen och försäkringskassan har informerat om de nya sjukförsäkringsreglerna. De enheter som i våras hade en sjukfrånvaro på över 7 procent har ställt samman handlingsplaner för hur de ska arbeta med sjukfrånvaron/frisknärvaron. Under första halvåret pågick ett särskilt projekt som följde sjukfrånvaron vid enheter med hög sjukfrånvaro (över 10 procent). Respektive avdelningschef har tillsammans med personalavdelningen sedan följt upp och stöttat sina enheter. Inom äldreomsorgen har enheterna också fått stöd från en sjukgymnast som bland annat har hjälpt till med att ta fram individuella träningsprogram.

Förvaltningen har samverkat med både företagshälsovård och försäkringskassa för att minska sjukfrånvaron. Förvaltningen har också utökat utbudet av friskvård och informerat medarbetarna om de olika aktiviteterna. Inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning har de flesta enheterna utbildat en hälsocoach, som ska inspirera och motivera medarbetarna till hälsofrämjande aktiviteter. Hälsocoacherna utbildades under hösten 2008 och framöver ska de ha en stående punkt på enheternas arbetsplatsträffar.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
☒ Sjukfrånvaro	9,3 %	7,2 %	8 %	Årsredovisning 2008

Kommentar: Sjukfrånvaron har minskat från 9,5 procent år 2007 till 9,3 procent år 2008. Det är 21 utav 55 enheter som har en sjukfrånvaro som är under 7,2 procent (nämndens mål för år 2008). Förvaltningen beskriver arbetet för att minska sjukfrånvaron under kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet.

☐ Medarbetarindex	56		tas fram 2008	Årsredovisning 2008
☐ Frisknärvaro	30 %		tas fram 2008	Årsredovisning 2008
☐ Andel chefer med chefskörkort	2,04 %		tas fram 2008	Årsredovisning 2008
☐ Personalomsättning (extern)	5,4 %		tas fram 2008	Årsredovisning 2008
☐ Personalomsättning (internt)	1,6 %		tas fram 2008	Årsredovisning 2008

NÄMNDMÅL:

Förvaltningen ska vara en attraktiv arbetsgivare

Uppfylls helt

Förvaltningen har beskrivit kompetensutveckling och övriga insatser som genomförts för att vara en attraktiv arbetsgivare under målet för verksamhetsområdet.

NÄMNDMÅL:

Sjukfrånvaron ska minska med 1,5 procentenheter under 2008

Uppfylls inte

Förvaltningen har beskrivit arbetet med att minska sjukfrånvaron under målet för verksamhetsområdet.

NÄMNDMÅL:**Alla medarbetare ska ha dokumenterade medarbetarsamtal 1 gång per år med sin chef**

● Uppfylls helt

Under året har enheterna genomfört medarbetarsamtal. Medarbetarsamtal genomförs dock under en tolv månadersperiod, vilken inte alltid sammanfaller med kalenderåret utan med planeringen för löneförhandlingar. Det är cirka 70 procent av medarbetarna som har fått en individuell kompetensutvecklingsplan under år 2008. Medarbetarsamtal har inte genomförts vid alla enheter på grund av chefsbyten. Chefen har först velat lära känna medarbetarna innan mötena hålls.

Genom detta har förvaltningen redovisat uppdraget om medarbetarnas kompetensutvecklingsplan, som stadsdelsnämnden gav förvaltningen vid sammanträdet 2007-12-20.

KF:s INRIKTNINGSMÅL 3:
3. Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

Bokslutet för år 2008 visar ett överskott med 15,1 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,8 procent. Förvaltningen för över 10,2 miljoner kronor till resultatfonden. Fonden uppgår då till 24 miljoner kronor. Överskott finns inom administration, förskola, äldreomsorg, fritidsverksamhet och arbetsmarknadsåtgärder. Underskott finns inom verksamhetsområdena vuxna inom individ- och familjeomsorg, funktionshinder, flykting och ekonomiskt bistånd.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:
3.1 Budgeten ska vara i balans

● Uppfylls helt

Årets bokslut har upprättats enligt god redovisningssed och i överensstämmelse med riktlinjerna för Stockholm stad och enligt reglerna i redovisningshandboken. Efter den 9 januari har periodiseringar skett manuellt. Beloppsgränsen för poster som har bokats manuellt fastställdes till 20 000 kronor per tillfälle.

Justerad budget år 2008

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd har totalt haft en nettobudget om 1 831,6 miljoner kronor för år 2008. I det beloppet ingår tilläggsanslag och prestationsförändringar med 12,3 miljoner kronor, som kommunstyrelsen har tillstyrkt under året. Utöver detta har nämnden anmält omslutningsförändringar om 311,4 miljoner kronor. (Se tabell 1 nedan.)

Tabell 1: Budget Enskede-Årsta-Vantör år 2008 (mnkr)				
Anslag - netto	Budget 1/1	Tillägg under året	Justerad budget	Ökad omslutning
1. Nämndens verksamhet	1 812,4	9,5	1 821,9	311,4
2. Investeringar i parker	6,9	2,8	9,7	0,0
Summa				
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	1 819,3	12,3	1 831,6	311,4

Tilläggen avser följande.

- Medicinskt ansvarig rehabilitering: 0,8 miljoner kronor
- Ny vårdform/socialpsykiatri, statliga medel: 1,5 miljoner kronor
- Verksamheter för hemlösa: 2,0 miljoner kronor
- Avveckling lokaler Arbetsforum Sydost: 0,3 miljoner kronor
- Stimulansbidrag för utbyggnad av boende för personer med funktionsnedsättning: 5,1 miljoner kronor
- Kompensation för förskolor med hög hyra: 2,2 miljoner kronor
- Sommarkollo: 0,6 miljoner kronor

- Ekonomiskt bistånd: 5,3 miljoner kronor
- Nivåersättning för ny gruppbofastad: 0,9 miljoner kronor
- Minskade prestationer flyktingmottagning: -3,2 miljoner kronor
- Minskade prestationer förskola: -13,8 miljoner kronor
- Ökade prestationer funktionsnedsättning: 7,8 miljoner kronor

Utöver budgettilläggen har förvaltningen under året fått riktade intäkter från kommunstyrelsen i form av stimulansmedel för utbyggnad av förskolor med 4,8 miljoner kronor och omstruktureringsmedel för restkostnad av lokal i Dalen med 1,1 miljoner kronor.

Ombudgetering av investeringsmedel från år 2007 enligt följande.

- Skäldersviksplan 0,2 miljoner kronor
- Högdalstopparna 1,6 miljoner kronor
- Rågdalen 0,5 miljoner kronor
- Dalbotten 0,5 miljoner kronor

Budgetutfall per verksamhetsområde

Nämndens verksamhet visar ett överskott om 15,1 miljoner kronor före överföring till resultatfond. Det är 0,8 procent av hela nettobudgeten på 1,8 miljarder kronor.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
☐ Nämndens budgetföljsamhet efter tekniska justeringar		100 %	100 % (inga avvikande årsmål på nämndnivå)	Årsredovisning 2008
☒ Nämndens budgetföljsamhet före tekniska justeringar (%)	99,7 %	100 %	100 % (inga avvikande årsmål på nämndnivå)	Årsredovisning 2008

NÄMNDMÅL:

Verksamheterna ska rymmas inom tilldelad budget

- Uppfylls helt

Nämndens verksamhet visar ett överskott om 15,1 miljoner kronor före överföring till resultatfond. Det är 0,8 procent av hela nettobudgeten på 1,8 miljarder kronor.

Resultatfonden från år 2007 har ökat med 10,2 miljoner kronor. Det innebär att i resultatfonden till år 2009 finns det nu 24,0 miljoner kronor. Det slutliga justerade resultatet, dvs. efter överföring till resultatfond för år 2008, blir 4,8

miljoner kronor. Detta innebär en budgetavvikelse med 0,3 procent. Förvaltningen begär ombudgetering med 1,4 miljoner kronor för oförbrukade medel i investeringsbudgeten avseende Rågdalen.

Totalt sett har kostnaderna blivit 2,2 miljoner lägre än budgeterat och intäkterna 12,9 miljoner högre. Samtliga verksamhetsområden har överskott utom individ- och familjeomsorg, flyktingmottagning, stöd och service till personer med funktionshinder samt ekonomiskt bistånd, som har underskott.

I tabellen nedan redovisar förvaltningen det ekonomiska resultatet per verksamhetsområde innan resultatöverföring. Det är framförallt förskolorna och äldreomsorgens hemtjänst som minskar det slutliga resultatet genom att öka sina resultatfonder till år 2009. Det innebär att förskolverksamhetens slutliga resultat är 10,1 miljoner kronor och äldreomsorgens 11,4 miljoner kronor.

Tabell 2: Budgetutfall per verksamhetsområde (mnkr)						
Verksamhet	Justerad Budget 2008		Utfall 2008		Avvikelse Netto	Utfall 2007 Netto
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter		
Anslag 1 för nämndens verksamhet						
Nämnd och administration	77,0	-1,8	78,3	-3,3	0,3	3,2
Individ och familj	221,8	-22,2	236,3	-28,5	-8,2	-0,8
<i>varav socialpsykiatri</i>	62,0	-9,1	70,8	-11,6	-6,3	3,9
Flyktingmottagande	23,0	-10,1	23,0	-9,3	-0,9	1,4
Stadsmiljö	19,7	-0,2	19,1	-0,2	0,6	2,3
<i>varav avskrivn. och räntor</i>	3,8	0,0	3,5	0,0	0,3	0,4
Förskola	407,1	-40,7	392,6	-41,6	15,5	21,1
Grundskola mm	0,0	0,0	0,9	-0,9	0,0	5,6
Äldreomsorg	886,6	-172,4	867,5	-169,6	16,3	-12,4
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	337,0	-95,9	349,3	-101,1	-7,1	0,0
Fritid och kultur	44,0	-3,1	37,2	-3,6	7,3	2,2
Arbetsmarknadsåtgärder	21,1	-13,0	19,4	-13,9	2,6	-2,0
Ekonomiskt bistånd	147,8	-3,8	159,4	-4,1	-11,2	0,1
<i>varav handläggning</i>	28,1	0,0	26,2	-0,2	2,1	2,9
Totalt	2 185,1	-363,2	2 182,9	-376,1	15,1	20,7
Ökning av resultatfond					-10,2	-9,2
Slutligt resultat					4,8	11,5
Investeringar i parker	9,7	0,0	8,3	0,0	1,4	2,8

Tertialrapporter 2008

Den slutliga avvikelsen i förhållande till budget har blivit mer likt det som beräknades i tertialrapport 1 än i 2. (Se tabell 3.) I huvudsak beror skillnaderna

på att kostnaderna för stöd och service till personer med funktionsnedsättning blivit högre än beräknat samt att resultatenheterna inom förskola och äldreomsorg har större överskott än beräknat.

Tabell 3: Jämförelser prognoser – utfall			
	Bokslut	T 2	T 1
Verksamheter	15,1	21,6	4,8
Resultatöverföring	-10,2	-3,8	1,3
Slutligt resultat	4,8	17,8	6,1

Analys av resultaträkning - Uppföljning av driftbudget

I resultaträkningen redovisas stadsdelsnämndens externa kostnader och intäkter för året. I nedanstående tabell redovisas en sammanfattning. (Se tabell 4.) I bokslutsbilagan finns resultaträkningen i sin helhet.

Om hänsyn inte tas till kostnader för grundskola med mera som fanns år 2007 har de totala kostnaderna för år 2008 ökat med 20,7 miljoner kronor (1 procent) jämfört med år 2007. Detta beror på flera saker såsom prishöjningar, ökat köp av platser inom individ- och familjeomsorg och stöd och service till personer med funktionsnedsättning, hyreshöjningar och ökat medelbidrag per hushåll som får ekonomiskt bistånd. För personalkostnaderna är det en nettominusning med cirka 35 miljoner kronor även efter borträknandet av grundskolan. Detta beror på minskat antal administratörer samt avknoppningar och övergång till entreprenader.

Vid samma justering för grundskola med mera har intäkterna i bokslutet för år 2008 minskat med 5,9 miljoner kronor (-1 procent) lägre än år 2007. Detta beror på främst på en minskad försäljning av platser till andra förvaltningar och minskade antal ärenden som förvaltningen har fått LASS-ersättning för från försäkringskassan.

Tabell 4: Externa kostnader och intäkter år 2008 (mnkr)					
Kostnader	2008	2007	Intäkter	2008	2007
Inventarier	6,4	13,9	Försäljn. mat	-27,8	-30,2
Bidrag	182,3	167,3	Taxor, avgifter	-53,3	-48,9
Entreprenader	537,6	549,5	Hyror	-53,7	-49,8
Inhyrd personal	18,2	13,2	Bidrag	-107,5	-121,2
Personal	1 141,2	1 399,0	Försäljn.verks.	-110,8	-139,2
Lokaler	185,2	231,7	Övriga intäkter	-22,7	-19,4
Förbruk.material	68,7	77,8	Räntor	-0,3	-0,2
Tele, data	10,0	13,1			
Transporter	7,0	13,5			
Information	0,9	1,0			
Övrig kostnad	21,9	26,4			
Räntor o avskrivningar	3,5	2,9			
Summa	2 182,9	2 509,3	Summa	-376,1	-408,9

Redovisning per verksamhetsområde

Jämförelse av kostnader och intäkter med föregående år

Om man bortser från grundskolan har nettokostnaderna ökat med 26,6 miljoner kronor. Det motsvarar cirka 1,5 procent. Kostnaderna har ökat och intäkter har minskat jämfört med år 2007. (Se tabell 5.) Kommentarer till de olika verksamheternas kostnads- och intäktsutveckling återfinns under respektive verksamhetsområde.

Tabell 5: Kostnader och intäkter år 2007 och 2008 (mnkr)					
Verksamhet	Utfall 2007		Utfall 2008		Nettoförändring
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	(- = minskad kostnad)
Nämndens verksamhet					
Nämnd och administration	89,2	-6,6	78,3	-3,3	-7,6
Individ och familjomsorg	225,0	-22,5	236,3	-28,5	5,3
<i>varav socialpsykiatri</i>	65,2	-10,2	70,8	-11,6	7,2
Flyktingmottagande	25,2	-8,0	23,0	-9,3	-3,5
Stadsmiljö	25,3	-5,7	19,1	-0,2	-0,7
<i>varav avskrivn. och räntor</i>	2,8	0,0	3,5	0,0	0,7
Förskola	377,4	-33,3	392,6	-41,6	6,9
Grundskola mm	347,1	-26,9	0,9	-0,9	-320,2
Äldreomsorg	867,1	-160,5	867,5	-169,6	-8,7
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	324,6	-104,1	349,3	-101,1	27,7
Fritid och kultur inkl kollo	26,9	-4,0	37,2	-3,6	10,7
Arbetsmarknadsåtgärder	45,3	-32,1	19,4	-13,9	-7,7
Ekonomiskt bistånd	156,1	-5,0	159,4	-4,1	3,8
<i>varav handläggning</i>	25,3	-0,4	26,2	-0,2	1,1
Totalt	2 509,3	-408,9	2 182,9	-376,1	-293,6
Investeringar i parker	3,4	0,0	8,3	0,0	4,9

Nyckeltal

Nyckeltalen redovisas i bilaga 2. En del nyckeltal kommenteras under respektive verksamhetsområde för att bland annat förklara kostnads- och intäktsutvecklingen.

Nämnd och gemensam administration

Utfall jämfört med budget

Kostnaderna för den gemensamma administrationen blev 0,3 miljoner kronor lägre än budgeterat. (Se tabell 6.)

Tabell 6: Utfall jämfört med budget Nämnd och gemensam administration (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2008		Utfall 2008		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2007
Nämnd	2,0	0,0	1,7	0,0	0,3	
Personal	36,5	-0,2	35,2	-0,2	1,3	
IT	15,7	0,0	13,8	0,0	1,9	
Lokaler	8,3	-1,6	13,6	-2,2	-4,7	
Tele	1,2	0,0	0,7	0,0	0,5	
Övertaliga	2,3	0,0	2,4	-0,2	0,1	
Övrigt	11,0	0,0	10,9	-0,7	0,8	
Totalt	77,0	-1,8	78,3	-3,3	0,3	3,2
<i>Avvikelse i %</i>					<i>0,3%</i>	

Jämförelse prognoser-utfall

Överskottet inom administrationen är något lägre än prognosen i tertialrapport 2 beroende på att engångsåtgärder har gjorts i lokalerna på Slakthusplan. I tabell 6 ser det ut som att kostnaderna för lokaler blivit betydligt högre än budgeterat. Att det ser ut så beror på att förvaltningen totalt hade en budget för de extra kostnader som flytten av de administrativa lokalerna medförde men den låg utspridd både på IT, lokaler och övrigt. Dessutom har samtliga flyttkostnader, en del andra lokalkostnader samt inköp av datorer bokförts på administrationen och inte fördelats ut på övriga verksamhetskoder.

Tabell 7: Jämförelse prognoser – utfall Nämnd och gemensam administration (mnkr)			
	Bokslut	T 2	T 1
Netto	0,3	1,5	0,7

Kostnads- och intäktsutveckling

Jämfört med år 2007 har nettokostnaderna för administrationen minskat med 7,6 miljoner kronor, vilket motsvarar 9 procent. Inom administrationen finns engångskostnader som uppstått i samband med flytten till nya förvaltningslokaler motsvarande 6,3 miljoner kronor. Personalkostnaderna har minskat med 13,8 miljoner kronor eller 27 procent i jämförelse med år 2007. Det motsvarar cirka 30 tjänster.

Individ- och familjeomsorg

Utfall jämfört med budget

Verksamhetsområde individ- och familjeomsorg uppvisar år 2008 ett underskott med 8,2 miljoner kronor innan i anspråkstagande av fond. Efter nyttjandet

av de under 2008 upplösta fonderna slutar resultatet med 7,4 miljoner kronor i underskott.

Enheten för myndighetsutövningen inom barn och ungdom har ett underskott med 0,2 miljoner kronor, samtidigt som utförardelen har ett överskott med 1,8 miljoner kronor. Inom myndighetsutövningen har man under årets sista halvår fokuserat på att vända en negativ trend gällande ökade kostnader för vissa ungdomsrelaterade placeringar. Vuxenvården har under hela år 2008 haft svårigheter med att uppnå en budget i balans, vilket man strategiskt arbetat med under året. En konsult har även använts för att analysera arbetsmetoder med mera. Detta arbete har redovisats till nämnden under året.

Vidtagna åtgärder inom såväl barn- och ungdomsvården, som vuxenvården har nu börjat ge effekt. Trenden under första halvåret med ökade kostnader för externa placeringar avtog och kostnaden för dessa placeringar minskade under årets slut och ligger generellt på en jämnare nivå. Även socialpsykiatri har dragits med underskott under året och besparingar har genomförts inom utförarverksamheten, inom myndighetsutövandet har resultatet varit relativt konstant.

Tabell 8: Utfall jämfört med budget Individ- och familjeomsorg (mnr)						
Verksamhet	Justerad budget 2008		Utfall 2008		Avvikelse Netto	Utfall 2007 Netto
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter		
Barn och unga	103,6	-2,6	108,4	-8,5	1,0	2,5
Vuxna	53,3	-10,5	53,8	-8,3	-2,7	-5,6
Socialpsykiatri	62,0	-9,1	70,8	-11,6	-6,3	3,9
Övergripande	2,9	0	3,3	-0,1	-0,2	-1,6
Summa	221,8	-22,2	236,3	-28,5	-8,2	-0,8
<i>Avvikelse i % *</i>					-8,2%	

Jämförelse prognoser-utfall

Underskottet har minskat motsvarande 1,2 miljoner kronor jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Denna minskning går att härleda till försiktighets-tänkande i samband med externa köp. Då ett långsiktigt arbete påbörjats under året vad gäller besparingar och effektiviseringar inom hela individ- och familjeomsorgen har osäkerhet funnits hur mycket dessa insatser skulle hinna ge effekt under året.

Tabell 9: Jämförelse prognoser-utfall Individ- och familjeomsorg (mnkr)			
	Bokslut	T 2	T 1
Individ o familj	-1,9	-3,4	-2,5
Socialpsykiatri	-6,3	-6,0	-2,5
Nyttjande av resultatfond	0,8	0,8	0,8
Slutligt resultat	-7,4	-8,6	-4,2

Utförarenheternas resultat

Samtliga utförarverksamheters prognoser har varit förhållandevis stabila under året, vissa variationer har förekommit beroende på osäkerhet kring hur olika effektiviserings åtgärder kunnat generera. Besparingar har främst funnits inom socialpsykiatrins verksamhetsområde där överskottet visar på 1,6 miljoner kronor vid årets slut. Underskottet inom vuxenvårdens öppenvård går att härleda till högre kostnader än förväntat avseende reparationer, städ- och flyttkostnader inom Slingan samt försöks- och träningsboende verksamheten.

Tabell 10: Utförarenheternas resultat Individ- och familjeomsorg (tkr)			
Verksamheter	Budget- omslutning	Resultat 2008	Resultat i % av omslutning
Barn och unga öppenvård	13,5	1,8	12 %
Vuxenmissbruk öppenvård	11,1	-0,5	-5 %
Socialpsykiatri	31,0	1,6	5 %
Summa	55,6	2,9	5,2 %

Kostnads- och intäktsutveckling

Lönekostnaderna ligger på samma nivå 2008 som 2007 inom hela verksamhetsområdet trots avtalsenliga löneuppräknings, vilket förklaras med effektiviseringar inom personalområdet.

Jämfört med år 2007 har kostnaderna för externa köp inom barn och unga ökat med cirka 3 procent, vilket motsvarar normal prisuppräkning, varpå den reella kostnadsbilden mellan åren är densamma. Mönstret inom den köpta verksamheten har dock förändrats avsevärt jämfört med föregående år. Under år 2008 har kostnaderna för HVB-placeringar samt § 12-hem minskat påtagligt, samtidigt som kostnaderna för jourhem, stödboende för ungdomar, akut-utredningshem samt öppenvård ökat med motsvarande kostnad.

Inom vuxenvården har de externa köpen minskat motsvarande 2 procent för samma period, detta trots generella prisuppräknningar. I praktiken har således dessa kostnader minskat. Kostnaderna för bland annat LVM-vården har minskat något jämfört med år 2007, samtidigt som en ökning syns inom olika boendeformer. Kostnader för härbärgen har ökat motsvarande 28 procent mellan åren.

Inom socialpsykiatrien har kostnaderna för externa köp stigit närmare 5 miljoner kronor, eller cirka 20 procent, när boksluten för 2007 och 2008 jämförs. Detta kan förklaras med ett ökat antal placeringar inom olika boenden hösten 2007. Man hade också beräknat att intäkterna från landstinget i samband med samarbetsärenden skulle bli något högre under året, men då vissa avtal upphört under år 2008 uteblev vissa av dessa intäkter.

Flyktingmottagande

Utfall jämfört med budget

Kostnaderna har blivit 0,9 miljoner kronor högre än budgeterat. (Se tabell 11.) Detta beror i huvudsak på att färre antal flyktingar än förväntat har blivit självförsörjande. Handläggningskostnader har kunnat minskas på grund av det lägre antalet flyktingar. Handläggningskostnader delfinansieras av Farsta med 25 procent och Skarpnäck med 15 procent.

Tabell 11. Utfall jämfört med budget Flyktingmottagande						
Verksamhet Mnkr	Justerad budget 2008		Utfall 2008		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2007
Handläggning	10,1	-3,9	7,7	-3,2	1,7	2,3
Introduktionsersättning	13,8	-7,1	15,3	-6,0	-2,6	-0,9
Summa	23,9	11,0	23,0	-9,2	-0,9	1,4
<i>Avvikelse i %</i>					<i>7,0 %</i>	

Jämförelse prognoser-utfall

Bokslutet visar ett sämre resultat än prognostiserat i tertialrapport 2. (Se tabell 12.) Trots att antalet hushåll har minskat under årets senaste fyra månader har ersättningen per hushåll blivit något dyrare. Skillnaden mellan T1 och T2 beror på att genomsnittligt antal flyktingar per månad minskade med 25 procent mellan de två perioderna.

Tabell 12: Jämförelse prognoser-utfall Flyktingmottagande (mnkr)			
	Bokslut	T 2	T 1
netto	-0,9	-0,5	-2,9

Kostnads- och intäktsutveckling

Intäkter har ökat mellan åren 2007 och 2008 med 1,2 miljoner kronor på grund av debiteringen av introduktionsersättningskostnader till Farsta och Skarpnäck. Kostnader har däremot minskat med 2,2 miljoner kronor på grund av att antalet hushåll mellan november 2007 och november 2008 har minskat med 60, från 150 till 90.

Stadsmiljö

Utfall jämfört med budget

Utfallet för stadsmiljö visar ett överskott med 0,6 miljoner kronor. 0,3 miljoner kronor avser lägre kostnader för räntor och avskrivningar. (Se tabell 13.)

Tabell 13: Utfall jämfört med budget Stadsmiljö (mnr)						
Verksamhet	Justerad budget 2008		Utfall 2008		Avvikelse Netto	Utfall 2007 Netto
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter		
Gatuskötsel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,2
Parkskötsel	14,7	-0,2	14,4	-0,1	0,2	3,5
Räntor o avskrivningar	3,8	0,0	3,5	0,0	0,3	0,4
Handläggning	1,2	0,0	1,1	0,0	0,1	-0,5
Summa	19,7	-0,2	19,0	-0,1	0,6	2,3
<i>Avvikelse i %</i>					<i>3,1%</i>	

Jämförelse prognoser – utfall

Tabell 14: Jämförelse prognoser-utfall Stadsmiljö (mnr)			
	Bokslut	T 2	T 1
Netto	0,6	0,3	0,0

Kostnads- och intäktsutveckling

Nettokostnaderna har minskat mellan åren 2007 och 2008, vilket beror på att vinter- och barmarksrenhållning av vägar inte längre ingår i förvaltningens ansvarsområde.

Förskoleverksamhet

Utfall jämfört med budget

Förskolan visar ett överskott på 15,5 miljoner kronor, varav 5,4 miljoner kronor är resultatenheterens överskott som förs över till år 2009. Totalt med 2007 års resultatfond finns 17 miljoner kronor i fonden till 2009.

Tabell 15: Utfall jämfört med budget Förskola (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2008		Utfall 2008		Avvikelse	Utfall 2007
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	Netto
Utgående peng	289,9	-27,2	278,2	-27,3	11,8	22,1
Tilläggsanslag	4,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0
Barn i behov av särskilt stöd	23,6	-1,8	23,6	-1,8	0,0	-3,8
Lokaler	70,4	-11,6	68,6	-11,6	1,9	0,6
Öppen förskola mm	4,4	0,0	3,7	0,0	0,7	0,3
Resursenheten	3,9	-0,1	4,1	0,0	-0,3	0,4
Barnomsorgsgarantin	4,0	0,0	2,7	0,0	1,3	2,5
Övergripande	6,9	0,0	7,7	-0,9	0,0	-1,2
Övertalighet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Summa	407,1	-40,7	392,6	-41,6	15,5	21,1
<i>Resultatfond från 2007</i>					11,6	5,1
<i>Överföring till 2009</i>					-17,0	-11,6
Sa efter resultatdisposition					10,1	14,6
<i>Avvikelse i %</i>					2,8 %	

Jämförelse prognoser – utfall

Bokslutet visar ett större överskott än prognostiserat i tertialrapporterna. (Se tabell 16.) Förändringen mellan bokslut och tertialrapporterna beror främst på att resultatenheterna redovisar ett större överskott än vad som har redovisats i tidigare rapporter. Inför höstintagningen hade flera enheter många lediga platser och prognostiserade då ett färre antal barn än vad det sedan blev.

Tabell 16: Jämförelse prognoser – utfall Förskola (mnkr)			
	Bokslut	T 2	T 1
Netto	15,5	13,6	9,6
Resultatöverföring	-5,4	-1,0	1,6
Slutligt resultat	10,1	12,6	11,2

Utförarenheternas resultat

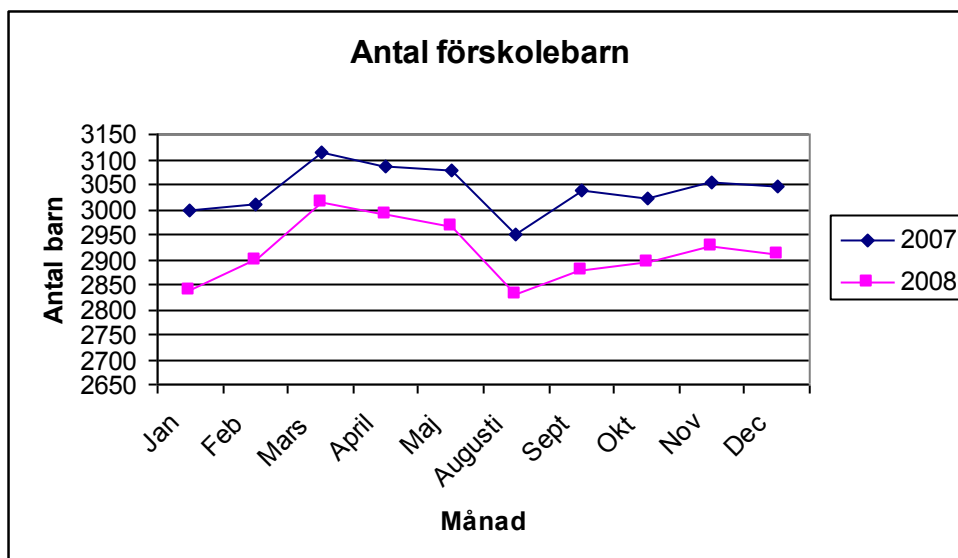
Tabell 17: Utförarenheternas resultat Förskola (tkr)					
	Budget- omslutning	Fond från 2007	Resultat 2008	Fond till 2009	Resultat i % av omslutning
Snösättra förskolor	21,1	0,7	0,2	0,9	1,1 %
Rågsved 1 förskolor	19,6	0,9	0,7	1,6	3,6 %
Rågsved 2 förskolor	17,6	0,9	0,4	1,3	2,5 %
Örby förskolor	30,3	1,2	0,6	1,8	2,1 %
Högdalens förskolor	23,2	-0,1	0,9	0,2	1,5 %
Hagsätra 1 förskolor	14,0	0,7	0,1	0,8	0,9 %
Hagsätra 2 förskolor	15,2	0,8	0,5	1,2	3,1 %
Dalens förskolor	21,4	0,8	0,2	1,0	1,0 %
Årsta 2 förskolor	28,9	0,7	0,2	0,9	0,7 %
Enskede Gårds förskolor	50,2	2,0	1,2	3,2	2,5 %
Östberga förskolor	20,4	0,9	0,7	1,6	3,6 %
Blåsuts förskolor	14,1	0,5	0,5	1,0	3,4 %
Årsta 3 förskolor	21,4	0,6	0,1	0,7	0,3 %
Stureby förskolor	9,0	0,4	0,2	0,6	2,2 %
Summa	306,3	10,9	6,1	17,0	2,0 %

Kostnads- och intäktsutveckling

Jämfört med år 2007 har antalet barn minskat med i snitt cirka 130 barn vilket främst beror på avknoppning av ett förskoleområde med cirka 200 barn.

I slutet av år 2007 eldhärjades två förskolor vilket under år 2008 medfört ökade kostnader i samband med evakueringen till nya lokaler. Därutöver har 10 nya avdelningar utrustats (varav 1 avdelning har flyttats från en befintlig lokal) med ökade inventariestkostnader som följd.

Vårnadsbidraget har betalats ut för 70 barn, vilket motsvarat 0,5 miljoner kronor. Intäkterna har ökat med 8,3 miljoner kronor, vilket främst beror på ersättning för de nerbrunna förskolorna samt stimulansbidragen för nyöppnade förskolor. Nettokostnaden per barn har ökat med cirka 6 procent jämfört med år 2007. Främst är det inventariestkostnader och köp av tjänster som ökat, vilket kan härledas till kostnader för nyöppnade förskolor. En förklaring till kostnadsökningen är också att andelen förskollärare har ökat från 31 procent till 36 procent samtidigt som antalet barn per anställd är oförändrat, 4,7 barn, jämfört med år 2007.

Äldreomsorg

Utfall jämfört med budget

Äldreomsorgen visar ett överskott om 16,3 miljoner kronor. (Se tabell 18.)

Verksamhet	Just budget 2008		Utfall 2008		Avvikelse Netto	Utfall 2007 Netto
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter		
Vård och omsorg	850,2	-172,4	834,6	-169,5	12,7	-16,4
varav vård- och omsorgsboende			476,3	-105,3		
varav servicehus			134,9	-26,1		
varav hemtjänst			169,1	-15,1		
varav övrigt			54,2	-23,0		
Biståndsenheten	16,4	0,0	13,9	-0,1	2,6	1,8
Övergripande	20,0	0,0	19,0	-0,0	1,0	2,2
Summa	886,6	-172,4	867,5	-169,6	16,3	-12,4
Resultatfond från 2007					1,1	0,7
Överföring till 2009					6,0	1,1
S:a efter resultatdisposition					11,4	-14,1
Avvikelse i %					1,6 %	

Jämförelse prognoser – utfall

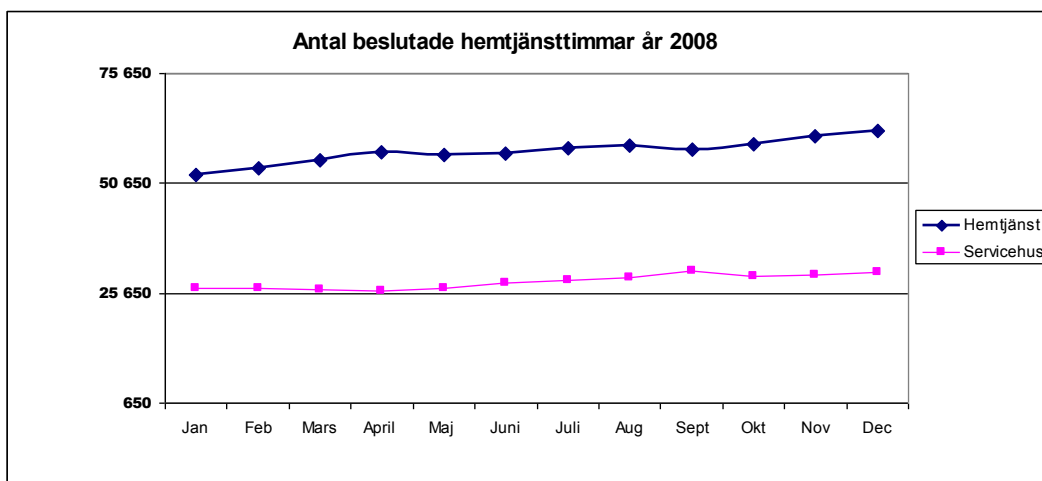
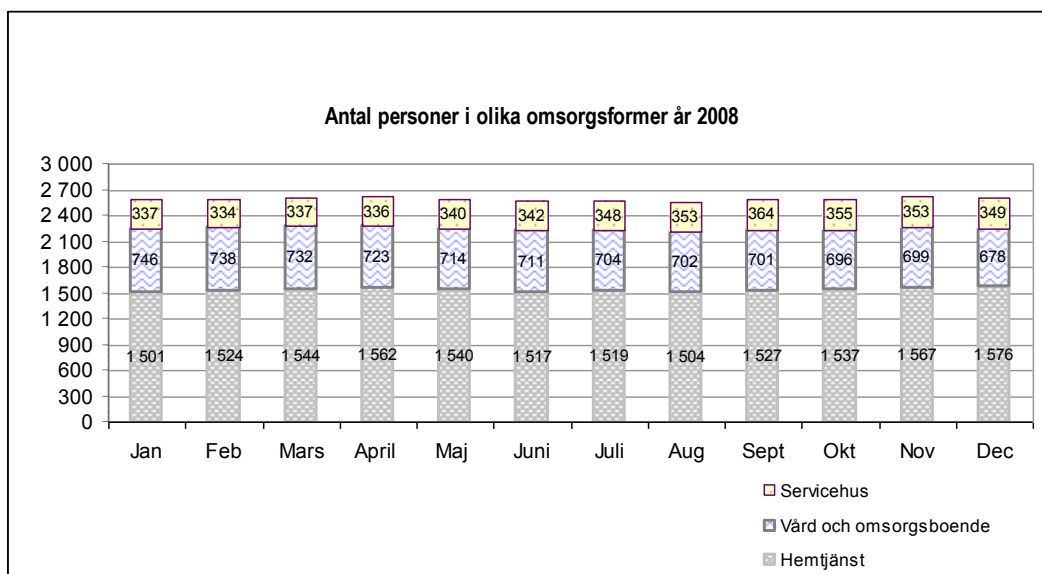
Tabell 19: Jämförelse prognoser-utfall Äldreomsorgen (mnkr)			
	Bokslut	T2	T1
Netto	16,3	10,3	5,1
Resultatöverföring	-4,9	-2,6	-0,7
Slutligt resultat	11,4	7,7	4,4

Skillnaden mellan prognoserna och utfallet i bokslutet beror främst på att viss osäkerhet rådde över vilka ekonomiska konsekvenser det skulle bli genom införandet av kundvalsmodellen och övertalighet vid avknoppning och övergång till privat regi.

När årets första tertial räknades, omfattade de genomförda vårdmätningarna endast placeringar på förvaltningens egna vård- och omsorgsboende. De tjänade som grund för uppskattningar om nivåer och ersättningar för placeringar utanför förvaltningen.

Kostnaderna för övertaligheten blev lägre än vad prognoserna signalerade. I fallet med avknoppningen av Hagsätra och Rågsveds hemtjänst fick den personal som valde att stanna kvar i förvaltningen arbete i den ordinarie verksamheten. Kostnaderna för Högdalens äldreboende övergång till privat regi blev också lägre än utfallet för 2008. Bland annat på grund av beskedet att finansavdelningen skulle betala semesterskulden på cirka 1,9 miljoner kronor kom först i slutet av oktober.

En tredje viktig orsak till ett högre överskott i bokslutet jämfört med tertialrapporterna är att beställarenhetens antal relativt dyra placeringar inom vård och omsorgsboende minskade oavbrutet under hela året samtidigt som insatserna framför allt inom hemtjänsten ökade också ständigt. Det bidrog till att både beställarenheten och hemtjänsten fick högre överskott än beräknat i prognoserna.

Utförarenheternas resultat

Sammantaget visar utförarenheterna ett balanserat resultat före överföring av resultatfonderna.

Hemtjänsten visar ett överskott med 6,8 miljoner kronor. Överskottet beror på att hemtjänsten lyckades utföra mer insatser med relativt liten ökning av personalresurserna. Hemtjänstens intäkter ökade 20 procent jämfört med år 2007, samtidigt som lönekostnaderna enbart steg motsvarande 13 procent under perioden.

Tabell 20: Utförarenheternas resultat hemtjänst (tkr)					
	Budget- omslutning	Fond från 2007	Resultat 2008	Fond till 2009	Resultat i % av omslutning
Bandhagen/Örby	18,6	0	1,3	0,9	7,0 %
Stureby	19,0	0	1,2	1,0	6,3 %
Gullmarsplan	18,2	0	0,9	0,9	4,9 %
Dalen	16,7	0	0,9	0,8	5,4 %
Årsta	23,0	0	0,8	0,8	3,5 %
Rågsved	3,0	0	0,5	0,0	16,7 %
Hagsätra	4,8	0	0,7	0,0	14,6 %
Högdalen	17,5	0	0,6	0,6	3,4 %
Nattpatrull	5,1	0	0,0	0,0	0,1 %
Summa	126,6	0	6,8	5,0	5,4 %

Vård- och omsorgsboendena visar underskott om 4,7 miljoner kronor. Detta beror till viss del på att de finansierade boendehyrorna med 10,7 miljoner kronor under andra halvåret. Prognosen i tertialrapport 1 aviserade ett överskott på utförarsidan och underskott på beställarenheten. Därför föreslog förvaltningen att sjukhemmen och gruppboendena skulle betala alla sina hyreskostnader och få den hyreschablon som infördes för att finansiera verksamhets- och gemensamhetslokaler, i samband med övergången till kundvalsmodellen. Utförarenheterna fick inte någon kompensation för hyreskostnaderna för boendedelen. Hyresavgifter från de boende finansierar boendehyrorna, men de bokfördes på beställarenheten.

Gruppboendena, som ingår i Årsta och Enskededalen, förbättrade något sitt resultat i bokslutet men visar fortfarande ett underskott med 1,7 miljoner kronor. Byggnationen av två nya lägenheter, en var på Grangården och Skedviken gruppboende, kommer att vara klara för inflyttning preliminärt 1 mars 2009. Detta kommer att generera cirka 0,5 miljoner kronor ökade intäkter på varje ställe år 2009. De nya intäkterna räcker inte för att nå ett balanserat resultat på gruppboendena på Enskededalen år 2009. Gruppboendet inom Årsta vård- och omsorgsboende däremot förväntas klara ekonomin utan några besparingsåtgärder 2009.

Cirka 1,5 miljoner kronor av Enskededalens vård- och omsorgsboende underskott kan tillskrivas gruppboendena. Resterande underskott inom Enskededalens servicehus beror på kostnader för inhyrning av sjuksköterskor och övertidsersättning. Enheten arbetar med att komma tillrätta med underskottet.

Stureby vård- och omsorgsboende fick ökade kostnader i slutet av året med 0,5 miljoner kronor för en lokal belägen i källarplan som inte varit helt hyresreglerad med Micasa tidigare.

Tabell 21: Utförarenheternas resultat vård- och omsorgsboende (tkr)					
	Budget- omslutning	Fond från 2007	Resultat 2008	Fond till 2009	Resultat i % av omslutning
Enskededalens servicehus	74,1	0	-2,2	0	3,0 %
Rågsveds servicehus	32,2	0	1,0	0	3,1 %
Stureby sjukhem	139,1	0	-1,4	0	-1,0 %
Årsta sjukhem	51,3	0	-1,6	0	-3,1 %
Högdalens äldreboende	82,0	0	-0,4	0	-0,5 %
Mårtensgården	26,5	1,1	-0,1	1,0	-0,1 %
Summa	405,2	1,1	-4,7	1,0	-1,2 %

Kostenhetens negativa resultat hänger samman med de förändrade förutsättningarna under år 2008. Den planerade flyttningen till kökets lokaler i Stureby blev inte av, upphandlingen av Högdalens äldreboende och flyttningen till mindre lokaler i Högdalen med lägre produktions kapacitet påverkade intäkt-/kundbasen negativt. Avvecklingskostnaderna för Stureby köket i form av tomgångshyra, övertalighet och själva flyttningen försämrade ytterligare resultatet.

Underskottet inom enheten för förebyggande verksamhet beror bland annat på högre personalkostnader, ökade hyreskostnader samt ökade kostnader för transporter.

Tabell 22. Utförarenheter Övrig verksamhet (tkr)			
Övrig verksamhet	Budget- omslutning	Resultat 2008	Resultat i % av omslutning
Förebyggande	6,1	-0,4	-6,3 %
Kostenheten	28,1	-1,6	-5,5 %
Summa	34, 2	-1,9	-5,6 %

Totalt har cirka 30 miljoner kronor funnits för projekt inom äldreomsorgen under 2008. 17,9 miljoner kronor har förbrukats till rad olika projekt, se blankett 1.15 i bilaga 1. Det är 12 miljoner kronor som är överförda till år 2009 för att fortsätta driva 13 projekt.

Avvecklingskostnaderna för Åsen belastade förvaltningens äldreomsorg med 0,8 miljoner kronor.

Kostnads- och intäktsutveckling

Nettokostnaderna har minskat med 8,7 miljoner kronor eller 1,2 procent jämfört med 2007. Kostnaderna blev oförändrade och det beror på att personalkostnaderna minskade med 17,3 miljoner kronor som en följd av avknoppningarna inom hemtjänsten, upphandlingen av Högdalens vård- och omsorgsboende samt avvecklingen av Åsens äldreboende som genomfördes i slutet av år 2007. Samtidigt ökade kostnaderna med 8,8 miljoner kronor för entreprenader, 1,9 miljoner kronor för inhyrd personal, 2,3 miljoner kronor för inventarier och 1,6 miljoner kronor för övriga kostnader. Hyreskostnaderna ökade obetydligt och det beror på att övergång av verksamheter till annan regi och att andra verksamheter flyttade in i äldreomsorgens lokaler.

Intäkterna har ökat med 9,1 miljoner kronor under år 2008. Ökningen beror främst på att äldreomsorgen fick mer projektmedel jämfört med år 2007.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Utfall jämfört med budget

Verksamheten visar ett underskott om 7,1 miljoner kronor. Underskottet beror på ökade kostnader inom beställarenheten.

Tabell 23. Utfall jämfört med budget						
Verksamhet Mnkr	Just budget 2008		Utfall 2008		Avvikelse Netto	Utfall 2007 Netto
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter		
Gruppboende	106,5	-11,5	101,9	-6,4	-0,5	-4,3
Daglig verksamhet	66,8	-23,4	61,3	-13,8	-4,1	-14,3
Personlig assistans	109,0	-70,6	97,6	-63,1	3,9	3,3
Övrigt, hemtjänst mm	39,9	-2,7	48,4	-2,0	-9,2	12,4
Korttidshem	17,5	0,0	30,4	-15,7	2,8	2,3
Biståndsenhet adm	7,1	0,0	7,1	0,0	0,0	1,1
Adm ledning	2,5	0,0	2,6	-0,1	0,0	-0,4
Summa	349,3	-108,2	349,3	-101,1	-7,1	0,0
<i>Avvikelse i %</i>					2,9%	

Biståndsenhetens har totalt ett underskott med cirka 13 miljoner kronor. Främst är det ökade kostnader under året för daglig verksamhet och hemtjänst.

Underskottet på daglig verksamhet beror delvis på att några brukare har påbörjat sina insatser på daglig verksamhet i september efter mätningen i tertialrapport 2, vilket förvaltningen inte har fått nivåersättningen motsvarande 0,7 miljoner kronor för.

Underskottet på övrigt stöd beror på att kostnader för hemtjänsten, ledsagning och avlösning har ökat under år 2008. Vissa insatser är verkställda enligt SoL, genom till exempel boende och hemtjänst, i avvaktan på utredning och ansökan enligt LSS. Om LSS blir beviljat får förvaltningen intäkter.

Överskottet inom korttidshem beror på ökade intäkter. Personlig assistans redovisar ett överskott på grund av verksamhetsminskningen under år 2008.

Jämförelse prognoser – utfall

Under året har utförarna haft ett prognostiserat överskott och biståndsenheten ett prognostiserat underskott. Storleken på biståndsenhetens underskott har inte fångats upp i förvaltningens prognoser. Under 2008 har biståndsenheten ökat sina kostnader väsentligt jämfört med år 2007. I efterhand kan man se att det är en successiv ökning av köpt vård under året, vilket till en del kan förklara att biståndsenhetens underskott underskattats.

Differensen mellan prognosen i tertialrapport 2 och bokslutet förklaras även med att vissa insatser inom gruppboende och barnboende samt daglig verksamhet och korttidshem har påbörjats efter mätningen i tertialrapport 2. Detta innebär att kostnader har uppstått utan att förvaltningen fått medel för ökade prestationer.

Inom utförarverksamheten har kostnader för timersättningar i tidigare bokslut och i delårsbokslutet i samband med tertialrapport 2 beräknats till ett betydligt lägre belopp än det faktiska bokslutsresultatet. Detta har bidragit till att kostnaderna för verksamhetsområdet bedömts lägre i prognosen.

Tabell 24: Jämförelse prognoser-utfall Stöd och service till personer med funktionsnedsättningar			
Mnkr	Bokslut	T 2	T 1
Netto	-7,1	4,0	0,4
Resultatöverföring	-0,8	-0,9	-0,4
Slutligt resultat	-7,9	3,1	0,0

Utförarenheternas resultat

Utförarna redovisar ett överskott om 2,9 miljoner kronor. Daglig verksamhet har fått 0,5 miljoner kronor i lägre intäkter än budgeterat på grund av att en nyöppnad verksamhet inte har fått intäkter motsvarande uppstådda kostnader.

Korttidshemmen redovisar ett överskott om 1,4 miljoner kronor och verksamheten som är resultatenhet tar den större delen av överskottet med sig till nästa år. Gruppboendena redovisar ett överskott med undantag för gruppboendena Årsta/Stureby som är resultatenhet och tar sitt underskott om 0,2 miljoner kronor med sig till 2009.

På Assistansenheten har både intäkter och kostnader minskat men verksamheten har ändå ett överskott på 1,5 miljoner kronor. Svedmyrabadet redovisar underskott på grund av högre personalkostnader samt färre besökare på badet.

Tabell 25: Utförarenheternas resultat (mnkr)					
	Budget- omslutning	Fond från 2007	Resultat 2008	Fond till 2009	Resultat i % av omslutning
Daglig verksamhet	23,1	0,1	-0,5	0,0	-2,2%
Korttidshem	22,3	0,1	1,4	1,2	6,3 %
Gruppbo­städer Vantör	25,7	0,0	0,6	0,0	2,3 %
Gruppbo­städer Årsta/Stureby	15,3	0,0	-0,2	-0,2	-1,3 %
Gruppbo­städer Enskede	18,0	0,0	0,5	0,0	2,8 %
Assistansenheten	77,2	0,0	1,5	0,0	1,9 %
Svedmyrabadet	2,6	0,0	-0,4	0,0	-15,4 %
Summa	184,2	0,2	2,9	1,0	1,6 %

Kostnads- och intäktsutveckling

Nettokostnader har under år 2008 ökat med 27,7 miljoner kronor, varav 8,7 miljoner kronor beror på prestationsökningar och 3,2 miljoner kronor avser startkostnader för två nya gruppbo­städer. Det är 5,5 miljoner kronor som avser ökade personalkostnader och 3,6 miljoner kronor avser lägre intäkter. Mellanskillnaden hänfö­rer sig till prisökningar på insatser om cirka 5 procent och ökat köp av vård.

Fritid och kultur

Utfall jämfört med budget

Överskottet om 7,3 miljoner kronor beror på den reserv som har funnits under hela året. Reserven har minskats under året i samband med beslutet om att utförarna ska använda ytterligare två miljoner kronor för att fräscha upp lokaler och öka personalstyrkan under året.

Öppna mötesplatser inklusive sommarverksamheter Simpvik och Säv­näs visar ett underskott på grund av utökade sommaraktiviteter och ombyggnationer. Sommarkollo visar ett överskott om 0,6 miljoner kronor på grund av mindre antal barn som önskat åka på kollo.

Tabell 26: Utfall jämfört med budget Fritid och kultur (mnkr)

Verksamhet	Just budget 2008		Utfall 2008		Avvikelse	Utfall 2007
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	Netto
Kultur	1,3	0,0	1,3	0,0	0,0	0,9
Konsument	0,3	0,0	0,3	0,0	0,0	-0,1
Fältassistenter	2,2	0,0	2,3	0,0	-0,1	0,2
Öppna mötesplatser	23,1	-1,6	24,4	-2,4	-0,5	-0,2
Kollo	4,1	-1,5	3,2	-1,2	0,6	0,2
Övergripande	10,0	0,0	2,7	0,0	7,3	0,0
Gemensamt	3,0	0,0	3,0	0,0	0,0	1,1
Övertalighet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Summa	44,0	-3,1	37,2	-3,6	7,3	2,4
<i>Avvikelse i %</i>					<i>17,8%</i>	

Jämförelse prognoser – utfall

Tabell 27: Jämförelse prognoser-utfall Fritid och kultur

Mnkr	Bokslut	T 2	T 1
Netto	7,3	8,2	9,7

Prognoser mellan T1 och bokslutet minskar på grund av beslutet om satsningar på utförarna. Dessutom har kostnader blivit något högre än det var planerat i T2 på grund av mer omfattande ombyggnationer och lokaluppfräschningar.

Utförarenheternas resultat

Utförarna redovisar totalt ett överskott om 0,1 miljoner kronor.

Tabell 28: Utförarenheternas resultat (mnkr)

	Budget- omslutning	Resultat 2008	Resultat i % av omslutning
Fritid område 1 (Dalen, Årsta, Enskede)	4,8	-0,3	-6,3 %
Fritid område 2 (Östberga, Stureby)	5,1	0,3	5,9 %
Fritid område 3 (Rågsved, Hagsätra)	4,9	0,0	0,0 %
Fritid område 4 (Örby, Hagsätra)	5,4	0,1	1,9 %
Summa	20,2	0,1	0,5 %

Kostnads- och intäktsutveckling

Nettokostnader är 10,7 miljoner kronor högre än år 2007. Personalkostnader har ökat med 4,8 miljoner kronor på grund av satsningar på längre öppethållandetider och mer personal. Öppna mötesplatser har blivit 4,4

miljoner kronor dyrare år 2008. Inventarier har kostat 1,4 miljoner kronor mer i samband med uppfräschningen av lokaler. Övriga kostnader har ökat med 2,7 miljoner kronor. Flera evenemang har anordnats, arbetskläder har köpts, lek-, hobby- och idrottsmaterial har handlats samt övrigt diverse förbrukningsmaterial. Entréavgifter har ökat.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

Utfall jämfört med budget

Kostnader för ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder är 8,6 miljoner kronor högre än budgeterat. (Se tabell 29.) Ekonomiskt bistånd har blivit 13,3 miljoner kronor dyrare än budgeterat. Nettobudgeten för ekonomiskt bistånd var 7,2 miljoner kronor lägre 2008 än den var 2007 och medelbidraget per hushåll och månad är 6,6 procent (476 kr) högre år 2008 än det var 2007. Det genomsnittliga antalet hushåll har minskat från 1 556 till 1 449.

Handläggningskostnader har varit 2,1 miljoner kronor lägre än budgeterat.

Arbetsmarknadsåtgärder ger överskott om 2,6 miljoner kronor. Detta beror bland annat på att reserverade medel i samband med att Arbetsforum sydost avvecklades, inte fullt ut har behövts nyttjas.

Tabell 29: Utfall jämfört med budget Ekonomiskt bistånd (mnkr)						
Verksamhet	Justerad budget 2008		Utfall 2008		Avvikelse	Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	2007
Arbetsmarknadsåtgärder	21,1	-13,0	19,4	-13,9	2,6	-2,0
Ekonomiskt bistånd	119,7	-3,8	133,1	-3,9	-13,3	-2,8
Handläggning	28,1	0,0	26,2	-0,2	2,1	2,4
Övertalighet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5
Summa	168,9	-16,8	178,7	-18,0	-8,6	-1,9
<i>Avvikelse i %</i>					5,7 %	

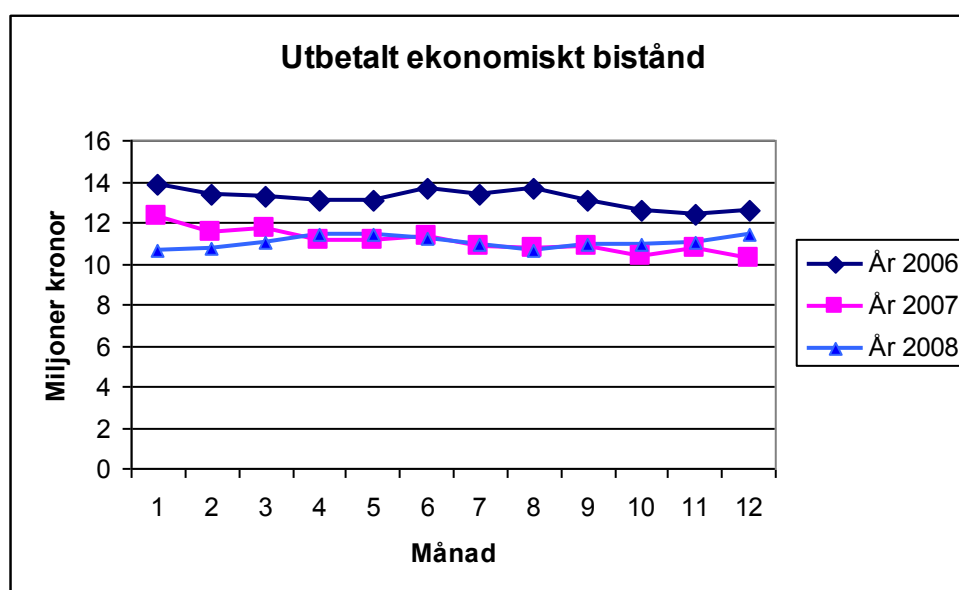
Jämförelse prognoser – utfall

Bokslutet visar på ett högre underskott än prognosen i tertialrapport 2 visat och ett lägre underskott än prognosen i tertialrapport 1 visat. I jämförelse med tertialrapport 1 beror det på att en budgetjustering gjordes av kommunstyrelsen med 5,3 miljoner kronor. I jämförelse med tertialrapport 2 beror det på en ökning av kostnaderna under de sista fyra månaderna.

Tabell 30: Jämförelse prognoser-utfall Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder (mnkr)			
	Bokslut	T 2	T 1
netto	-8,6	-6,4	-12,8

Kostnads- och intäktsutveckling

Nettokostnaderna har minskat med 3,6 miljoner kronor jämfört med bokslutet år 2007. Kostnaderna för ekonomiskt bistånd, inklusive handläggning, har ökat med 4,4 miljoner kronor. Detta beror framförallt på att medelbidraget per hushåll har ökat, vilket i sin tur beror på flera olika faktorer såsom hyresökningar, SL-kort, med mera. Antalet hushåll har minskat från 1 462 i januari till 1 457 i december. Kostnader för arbetsmarknadsåtgärder har minskat med 7,7 miljoner kronor, vilket beror på att Jobbtorg infördes och Arbetsforum sydost då avvecklades i december 2007 samt att antalet OSA-anställda har minskat.

Resultatenheter

Resultatenheterna hade från år 2007 med sig ett positivt saldo på sammanlagt 13,8 miljoner kronor i resultatfonden. Resultatenheterna redovisar ett sammanlagt överskott med 12,8 miljoner kronor för årets verksamhet. 2 av de 23 resultatenheterna hade underskott. Några enheter har större överskott än som kan föras vidare och några enheter är upplösta. Det gör att fonden slutligen ökar med 10,2 miljoner kronor. När hänsyn har tagits till tidigare resultatfond

har, med undantag av en, samtliga resultatenheter positiva resultat med sig till år 2009. Totalt finns det 24,0 miljoner kvar i resultatfonden till år 2009.

Närmare kommentarer och fördelning per enhet återfinns under respektive verksamhetsområde. En sammanställning finns även i blankett 1.6 i bilaga 1.

Analys av balansräkning

I balansräkningen redovisas stadsdelsnämndens tillgångar och skulder vid början och slutet av året. I nedanstående tabeller redovisas en sammanfattning (Se tabell 31-32.) I bokslutsbilagan finns balansräkningen i sin helhet.

Omsättningstillgångar

Förvaltningens balansomslutning har minskat med 10,7 miljoner kronor. Kundfordringar har minskat med 16,3 miljoner kronor, vilket beror på att vår försäljning av platser inom olika vård- och omsorgsverksamheter minskat till andra förvaltningar. Den bokförda försäljningen minskar även när verksamheter läggs ut på entreprenad. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter har ökat med 7,6 miljoner kronor i förhållande till bokslutet 2007. Ökningen beror främst på periodisering av försäkringsersättning från försäkringsbolag för två förskolor.

Skulder

Externa leverantörsskulder har ökat med 7,3 miljoner kronor och ökningen beror dels på pris och kostnadsökningar, dels på att privata utförare inom äldreomsorgen har börjat fakturera för utförda tjänster i innevarande månad. Förutbetalda intäkter har minskat med 6,2 miljoner kronor. Differensen beror främst på färre antal pågående projekt jämfört med år 2007 som har balanserats till kommande år. Upplupna kostnader har ökat med 7,6 miljoner kronor. Ökningen beror främst på att flera leverantörer var sena med sin fakturering i början av januari för det som avsåg december. Detta resulterade i att kostnaderna periodiserades som upplupna kostnader.

Eget kapital

Årets avsättning till resultatfonder uppgår till 10,2 miljoner kronor. Förvaltningens förskottskassa är på 0,8 miljoner kronor, varav egna medel står för 0,3 miljoner kronor.

Tabell 31. Tillgångar (tkr)		
Omsättningstillgångar	2008	2007
Likvida medel, klientmedel och förskottskassa	0,8	1,1
Kundfordringar, bl.a. hemservice- och barnomsorgsavgifter	27,5	43,8
Förutbetalda kostnader, bl. a. hyror och upplupna intäkter	44,4	36,8
Övriga kortfristiga fordringar	3,0	11,2
Summa omsättningstillgångar	75,7	92,9
Övriga tillgångar		
Mark, byggnader och tekniska anläggningar i parker	43,9	37,4
Totalt		
Summa Tillgångar	119,6	130,3

Tabell 32. Skulder och eget kapital (tkr)		
Skulder	2008	2007
Leverantörsskulder	96,9	89,6
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	49,0	47,4
Diverse kortfristiga skulder	0,2	0,2
Övriga kortfristiga skulder	0,0	0,0
Summa skulder	146,1	137,2
Eget kapital		
Eget kapital	-26,5	-6,9
Totalt		
Summa skulder och eget kapital	119,6	130,3

Investeringar

Budgeten för parker visar ett överskott med 1,4 miljoner kronor. I huvudsak går investeringsprojekten enligt planerna. (Se tabell 33.) Tre objekt, Vårflodsparken, Dalenparken och Högdalstopparna har överskridit sina budgetar. Sturebystråket och Rågdalen redovisar ett överskott jämfört med tilldelade budgetar.

Exploateringskontoret driver på stadsdelsförvaltningens uppdrag projektet Högdalstopparna och projektet Rågdalen. För Högdalstopparna har exploateringskontoret överskridit budget med cirka 0,4 miljoner kronor och projektet är ännu inte färdigställt. Merparten av medlen för Rågdalen har ännu inte förbrukats, på grund av att exploateringskontoret inte gjort upphandlingen i tid.

För att projektet Högdalstopparna ska kunna färdigställas behövs ytterligare 1 miljon kronor. För år 2009 föreslår förvaltningen därför ombudgetering av återstående medel inom Rågdalenprojektet, vilket är 1,4 miljoner kronor. Av

dessa används 1 miljon kronor till färdigställande av Högdalstopparna och 0,4 miljoner kronor används till Rågdalen.

Tabell 33: Investeringar i parker (mnkr)						
Objekt	Justerad budget 2008		Utfall 2008		Avvikelse	Utfall 2007
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto	Netto
Vårflodsparken	1,0	0,0	1,1	0,0	-0,1	0,0
Dalenparken	1,0	0,0	1,1	0,0	-0,1	0,0
Sturebystråket	0,4	0,0	0,3	0,0	0,1	0,0
Parkplan Enskede-Årsta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7
Valla Torg, parklek	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Skälderviksplan	0,2	0,0	0,2	0,0	0,0	0,3
Vivstavarvparken	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Trädskolan, parklek	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
Sågverksparken	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Rågdalen	2,5	0,0	0,6	0,0	1,9	0,0
Dalbotten	3,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0
Högdalstopparna	1,6	0,0	2,0	0,0	-0,4	0,4
Summa	9,7	0,0	8,3	0,0	1,4	3,4
<i>Avvikelse i %</i>					<i>14,4%</i>	

Ombudgeteringar

Förvaltningen begär ombudgetering med 1,5 miljoner kronor för statliga medel för ny vårdform inom socialpsykiatri. Medlen är oförbrukade under år 2008. Ombudgetering begärs även med 1,4 miljoner kronor av investeringsmedel för Rågdalsparken som ännu inte har förbrukats. För att projektet Högdalstopparna ska kunna färdigställas behövs ytterligare 1 miljon kronor. För år 2009 begär förvaltningen därför ombudgetering av återstående medel inom Rågdalenprojektet där 1 miljon används till färdigställande av Högdalstopparna och 0,4 miljoner används till Rågdalen eller annan parkinvestering. Exploateringskontoret har meddelat att de har medel för att täcka det som ytterligare behövs för att Rågdalen ska kunna färdigställas.

Medel för lokaländamål

Medel för lokaländamål redovisas i bilaga 1, blankett 1.11-1.12.

KF:s MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET:
3.2 Effektivitet och fokus på kärnverksamheterna

● Uppfylls helt

Förvaltningen har sedan sammanslagningen år 2007 arbetat intensivt med att sänka de administrativa kostnaderna samt med att effektivisera lokalutnyttjandet.

Från att det år 2007 gjordes ett administrativt avdrag från alla verksamhetsområden på 5 procent är det nu inför år 2009 nere på 4 procent. Personalkostnaderna har minskat med motsvarande cirka 30 tjänster. Kostnaderna för administrativa lokaler minskar även framöver med 4,5 miljoner kronor genom den flytt som genomfördes i mitten av år 2008 till en gemensam förvaltningslokal.

Under år 2008 har flertalet lokaler i alla verksamheter setts över för att effektivisera lokalutnyttjandet. Förskolor har öppnats i äldreboendelokaler. Nya förskolor har även kunnat inrymmas i relativt billiga befintliga lokaler som inte har behövt allt för omfattande ombyggnationer. Ekonomiavdelningen har koordinerat behov inom olika verksamheter för att de ska kunna byta med varandra eller flytta till en billigare lokal när någon flyttar ut.

KF:s indikatorer	Periodens utfall	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Administrationens andel av de totala kostnaderna	3,28 %	3,8 %	minska	Årsredovisning 2008
● Hyreskostnadernas andel av de totala kostnaderna för stadens verksamhet i egen regi	9,3 %	10,5 %	minska	Årsredovisning 2008

KF:s aktiviteter	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
● Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska samverka för ett effektivt och flexibelt lokalutnyttjande för de pedagogiska verksamheterna	2008-01-01	2010-12-31	

Kommentar: Vid nybyggnation av förskolor planeras för ett flexibelt nyttjande så att lokalerna i framtiden även kan användas för skolverksamhet. Förvaltningen har också utnyttjat tidigare skolbyggnader till att starta förskoleavdelningar i.

NÄMNDMÅL:**Förvaltningens resurser ska utnyttjas effektivt**

● Uppfylls helt

Förvaltningen lämnar under kommunfullmäktiges mål en beskrivning av arbetet för ett effektivt resursutnyttjande bland annat när det gäller lokaler och administration.

Synpunkter och klagomål

Förvaltningen har tagit fram nya rutiner för hanteringen av synpunkter och klagomål. Verksamheterna kommer att tillämpa dessa från och med år 2009. Rutinerna innebär bland annat att enheterna tre gånger per år ska rapportera antalet klagomål, typ av klagomål och övergripande beskriva vidtagna åtgärder. Under år 2008 har varje enhet hanterat klagomålen utifrån den rutin som man beskrev i sin kvalitetsgaranti. Förvaltningen har därför i år endast tillgång till sammanställningar av antalet klagomål från äldreomsorgen.

Inom *äldreomsorgen* har totalt 108 synpunkter och klagomål kommit in under år 2008. Beställarenheten har tagit emot 41 synpunkter och klagomål. Av dessa har 27 gällt utförandet inom hemtjänst, 11 servicehus och 3 har gällt vård- och omsorgsboende. Klagomål har handlat om uteblivna omvårdnads- eller serviceinsatser, missnöje med hur hjälpinsatserna utförts, bemötande, bristande språkkunskap samt dålig kontinuitet. Inom utförarverksamheterna har klagomålen gällt bland annat städning, bemanning, dåligt bemötande och bristande rapportering. Klagomålen har lett till att arbetsmetoder och rutiner setts över.

Enheterna inom avdelningen för *förskola och fritid* har tagit emot klagomål som bland annat har gällt belysning på gårdarna, städning, ventilation, kost, smittspridning, grupsammansättning, öppettider, frukosttid, risk på en parklek, rutiner och bemötande. Enhetscheferna har diskuterat och rätt ut klagomålen samt återkopplat till den som har lämnat klagomålet. Alla förskolegårdar i slutet av året har fått bättre belysning.

Verksamheterna inom *stöd och service till personer med funktionsnedsättning och individ- och familjeomsorg* har också tagit emot synpunkter och klagomål, men det finns inte tillgång till någon sammanställning av antal och typ av klagomål. Verksamheterna har bland annat tagit emot klagomål på personlig omvårdnad och dokumentation, vilket har lett till att rutinerna har setts över och brukarens anhöriga har därefter varit nöjda.

Övrigt

Feriarbeten för ungdomar

Under sommaren har 158 ungdomar erbjudits feriarbete inom förvaltningen. Av dessa var 89 (56 procent) flickor och 69 (44 procent) pojkar. Totalt var det 435 ungdomar som sökte feriarbete. Förvaltningen prioriterade ungdomar som var aktuella inom utredningsenheten för barn och ungdom och ungdomar vars familjer var aktuella på försörjningsstödsenheten och flyktingenheten. Förvaltningen har också tagit hänsyn till elevvård/lärares kännedom om elever med särskilda behov. Kostnaden för feriarbete har uppgått till drygt 1 miljon kronor (1 030 000 kronor).

Sommarkoloni

Nettobudgeten för sommarkolloverksamheten uppgick till 2,6 miljoner kronor (varav 0,6 gavs i budgettillägg för sommarkollo) och nettokostnaden blev 2,0 miljoner kronor. Inför sommaren 2008 sökte 530 barn (204 pojkar och 326 flickor) plats inom kolloverksamhet. Alla som ansökte fick erbjudande om plats. Cirka 70 procent av barnen som sökte kollo fick erbjudande till sitt förstahandsval. Av de sökande tackade 23 procent (49 pojkar och 75 flickor) nej till erbjudandet. De flesta har inte angett någon förklaring till varför de tackade nej. Troliga anledningar är dock att barnet inte fick åka till det kollo eller under den period man önskade, familjen fick ändrade planer eller att barnet inte fick åka med en kompis.

Fritidsverksamheten arrangerade även dagkollo i form av badbussar för familjer och barn (vid 18 tillfällen) och för ungdomar (vid 28 tillfällen) till gårdarna Simpvik och Sävnäs. Badbussarna hämtade upp på flera platser inom stadsdelområdet. Beroende på vädret deltog cirka 25 respektive 15 personer vid varje tillfälle. Fritidsverksamheten anordnade också lägerresor med 7-8 ungdomar vid fem olika tillfällen.

Hemlöshet

Under året har förvaltningen fortsatt arbetet med att motivera hemlösa till annat boende. Totalt har antalet hemlösa minskat i staden med 150 personer sedan år 2006. På stadsdelsförvaltningarna har det skett både minskningar och ökningar av antalet hemlösa mellan år 2006 och 2008. Enskede-Årsta-Vantör har tillsammans med Bromma den största ökningen. I Enskede-Årsta-Vantör har antalet hemlösa ökat med 36 personer till 275, varav 58 är 25 år och yngre. Till övervägande del bor de hemlösa i träningslägenheter, stöd- och omvårdnadsboende, behandlingshem, härbärga, etc.

Samtliga hemlösa som är kända hos individ- och familjeomsorgen erbjuds annat boende men det är inte alla som tackar ja. En del tas inte mot på härbärgena på

grund av att de vid tidigare tillfälle varit aggressiva. Förvaltningens uppsökare arbetar med att motivera hemlösa till annat boende. Arbetet sker bland annat utifrån verksamheten Bryggan, där hemlösa kan få mat och möjlighet att tvätta kläder. Förvaltningen erbjuder boende, bland annat inom träningslägenheter men bekostar även andra boendeformer utifrån tak-över-huvudet-garantin (TÖG). Förvaltningen har beviljats medel om totalt 2,0 miljoner kronor för att utveckla boendialternativ och dagverksamhet för hemlösa. Dessa har använts till träningsboendet Slingan (0,7 miljoner kronor) med 26 lägenheter och bidrag till Bryggan (1,3 miljoner kronor), en dagverksamhet som drivs av Convictus i samverkan med Vantörs församling och förvaltningen.

Ny vårdform inom psykiatri

Hösten år 2008 infördes en ny vårdform kallad tvång i öppenvård. Vårdformen innebär att landstingets psykiatri kan ansöka hos länsrätten om att skriva ut en patient från slutenvården med föreskrifter. Kommunen ansvarar för att se till att personen har en bostad samt boendestöd och sysselsättning om det behövs. Förvaltningen får statsbidrag för dessa kostnader. Bidragen som förvaltningen fått under år 2008 har inte använts, eftersom ingen person har varit aktuell för ett sådant beslut. Pengarna förs därför över till år 2009 då vårdformen beräknas komma igång.

Upphandling och konkurrensutsättning samt avknoppning

Förvaltningen beskriver arbetet enligt aktivitetsplanen under kommunfullmäktiges mål "Stockholm stad ska bli norra Europas mest företagsvänliga stad".

Sjukfrånvaro

Förvaltningen redovisade arbetet med sjukfrånvaron under kommunfullmäktiges mål "Staden ska vara en attraktiv arbetsgivare".

Diskriminering

Under år 2008 har ett diskrimineringsärende varit aktuellt. Ärendet är inte avslutat ännu utan förvaltningen avvaktar handläggning hos Jämställdhetsombudsmannen (numera Diskrimineringsombudsmannen).

Jämställdhets- och mångfaldsplan

I samband med verksamhetsplanen för år 2008 beslutade stadsdelsnämnden om en jämställdhets- och mångfaldsplan för Enskede-Årsta-Vantör. Förvaltningen följde upp hur planen hade genomförts när 2009 års plan togs fram. Alla åtgärder har utförts under året, med undantag för information om policyn om kränkande särbehandling. Förvaltningen ska uppdatera policyn och därefter sprida information om den i början av år 2009.

Kommunfullmäktiges uppdrag

Förvaltningen redovisar kommunfullmäktiges uppdrag i bilaga.

Bilagor

1. SLKs Blanketter
2. Nyckeltal
3. KF:s uppdrag SDN
4. Uppföljning av stadsdelsnämndens internkontrollplan år 2008
5. Demokratiarbetet i Enskede-Årsta-Vantör
6. Domar och beslut samt Lex Sara och Lex Maria
7. Medarbetarna i siffror – Personalekonomiskt bokslut år 2008
8. Skrivelse om domar, mm
9. Skrivelse om demokratiarbetet